HALK BİLGİSİ

HABERLERİ

İstanbul Halkevi Dil, Edebiyat ve Tarih şubesi tarafından çıkarılır aylık mecmua

YIL : 2 | **15 Mayıs 1933** | **SAYI : 21, 22**

Müdür

Mehmet Halit

BU SAYIDA

İSTANBUL — BURHANEDDİN MATBAASI

HALK BİLGİSİ HABERLERİ

İstanbul Halkevi Dil, Edebiyat ve Tarih şubesi tarafından çıkarılır aylık mecmua

Yıl : 2 | 15 Mayıs 1933 | Sayı : 21, 22

KASTAMONU KÖYLERİNDE KULLANILAN

EVE, TARLAYA, EŞYAYA AİT SÖZLER

Afur: Hayvanların saman yediği yer.

Anadut: Ziraat aletlerinden, üç çatallı ağaçtan mamul, sapları tarladan arabaya koymağa yarar.

Alak: Yazları bostanları beklemek için yapılan portatif tahta bina.

Argaç: Bez imalinde kullanılan iplik.

Ardık: Sert ağaç

Alaca: Dokunmuş yerlı malı bez.

Arap şalgamı: Yer elması

Akşalgam : Şalgam

Aşlak: Aşı zamanına gelmiş fidan.

Aluç: Kırlarda yetişen bir meyve

Anız: Ekin biçildikten sonra yerde kalan kısım.

Ayaklık: Sokak kapısının eşiği.

Lürk: Fazla çalılık olan yer.

Bürgü: Kadınların üzerlerine giydikleri çarşaf.

Badı: Ayakları yukarda bırakan bir çocuk oyuncağı

Bisleyiç: Saç ekmeği yaparken ekmeği çeviren yassı ağaç

Cımbar: Dokuma tezgâhlarında demirden mamul bir alet

Car: Kadınların başlarına örttükleri dört köşe bir bez

Çükündür: Pancar

Çepiç: Yaşlı keçi

Çalmaç: Ağaçtan mamul su kabı

Çeç: Harmanda samandan ayrılmış hububat tanesi

Çömek: Çamur karımak için demirden yapılmış yassı bir alet

Çardak: Sofa

Çiğdüğe : Henüz buzağlamamış genç inek

Çiten: Buzağların durduğu yer.

Çırpacak: Yoğurt ezmeğe mahsus ağaçtan bir alet

Çendük: Bir nevi sert ağaç

Dıgan : Harmandaki sapları bir yere yığmak için kullanılan tahta alet

Dibek: Keşkek döğmek için oyulmuş bir taş

Devek: Dal veren nebatatın dalları

Direzin : Dokunacak bezin heyeti umumiyesi

Dirgen: Harmanda ekin dağıtmağa mahsus üç çatallı bir ağaç

Darak dalı: Dere otu

Daraba: Bahçelerin etrafına çekilen tahtalar

Dıradıra: Bir kuş. Bu kuşun sadasına benzer ses çıkartan ağaçtan mamul çocuk oyuncağı

Davlum: Hayvan derisinden kesilmiş bir çarıklık parça

Doruk: Tepenin en yüksek yeri

Dönbek: Ramazanda köy bekçileri tarafından para toplamak için çalınan şey.

Eşme: Pınar

Eğlek: Yazın hayvanların sıcaktan kaçarak durduğu serin yer

Eğşi: Elma ve ona benzer diğer şeylerden yapılan bir nevi pekmez

Eğsı: Yanmış odun parçası

Eğsiren: Heamur kazımak için demirden mamul alet

Enek: Sabanın tutulacak yeri

Ellik: Yünden yapılan ve yalnız baş parmağı olan eldiven

Eşelek: Meyvelerin yenilmiyen kısmı

Ferik: Hnüz yumurtlamamış tavuk.

Gön: İnek veya manda derisi

Geçe: Karşı taraf

Girinti: Köye sonradan gelen

Gölbez: Yeni doğmuş köpek yavrusu.

Göcen: Yeni doğmuş kedi yavrusu

Güvlek: Sapı üst tarafta olan ağaçtan mamul su kabı

Gözöz: Simide benziyen ve ramazanlarda mayalı hamurdan yapılan ekmek

Geysi: Çamaşır

Gezek: Hayvanların otladıkları yer

Gözer: Seyrek delikli bir nevi kalbur

Gübür: Süprüntü

Gelberi: Dalları ve diğer bazı şeyleri çekmek için kullanılan bir nevi çengelli ağaç

Güllep: Kapıyı duvara tutturan demir.

Gölük: Merkep

Güdek: Kuyruksuz köpek

Gazel: Kurumuş mısır dalı

Gülük: Kuluçka

Habu: Akbaba

Hergile: İnek sürüsü

Hol: Fol

Haşul: Pekmez yapmak için kaynatılan meyvenin suyu alındıktan sonra kalan posa.

Hüşgü: Parçalanmış eşya için kullanılır

Hak: Hububat ölçüsü [4 okka buğday alır.]

Hodola: Fırına ekmek konurken köşelere sıkıştırılan küçük parçalar

Hatıl: Uzun çam tahtası

Hokra: Rüşvet

Halep: Karşıdan karşıya kurulan bir nevi mahya

Hapaz: Avuç

Hey: Hayvanların sırtına yükletilen fındık ağacından örülmüş beyzî sepet

Hevenk: Üzüm salkımı

Halebi: 65 santimetre uzunluğunda ağaçtan mamul bez ölçüsü

Herkil: Erzak ambarı

Hamurlu: Saçta yapılan mayalı ekmek.

Herk: Tarlanın ilk defa sürülmesi

Kavurga: Buğdayın kavrulmuşu

Kozak: Mısır sapı

Kazalak: » »

Kırklık: Büyük makas

Kuz: Gün görmiyen yer
Karasakız: Çam sakızı
Kasnak: Eleğin tahta kısmı
Kelebe: Üzerinde iplik sarılan şey
Kücü: Tahtaya gerilmiş iplik
Köz: Yanmış ateş
Kemre: Gübre
Kırha: Yünden mamul siyah kumaş (Kastamonu tezgâhlarında dokunnur)
Kedi cırnağı: Bir ot
Kıcı: Çamların meyvesi
Kelem: Lahana
Keleçoş: Pancar salatası
Karmaç: Hayvanlara yedirilen unla sudan ibaret çorba
Kalmer: Mayasız hamurdan kuyruk yağıyle yapılan ve saçta pişirilen ekmek
Kuruluk: Arabaların, sapanların muhafazasına mahsus yer
Katıntı: Başka köyden gelen hayvan
Kuplu: Topraktan mamul süt kabı
Kamara: Mezbaha
Kitir: Salatalık
Kete: Çavdar ekmeği
Keşik: Nöbet
Kiren: Kızılcık
Kanıkaşık: Az ısınmış su
Kafa koçanı: Nüfus cüzdanı
Kaka: Son, en nihayet
Kavut: Kavrulmuş mısırın dövülmüşü
Kösre: Büyük bileği taşı
İdare: Tenekeden yapılmış şişesiz gaz lâmbası
İbik gügük: Ağaç kakan kuşu
İbi: Hindi
İlkyaz: İlkbahar
Irgatlık: Hasat meysimi
Lapçin: Siyah deriden yapılmış mest
Lengeri: Büyük bakır sahan
Mücessem: Başa örtülen renkli baş örtüsü
Maslak: Manda yavrusu [dişi]
Macı: » » [erkek]
Mır: Mübadele etmek
Naşırba: Maşraba
Nudul: Üvendirenin ucuna takılan çivi
Nüğü: Yarım okka
Olduruk: Çarıkların deliklerini koparmak için kullanılan deri parçası
Ortapazarı: Pazartesi günü
Oklaç: Hamur açmak için kullanılan yuvarlak değnek
Ömür: Siyah ekmek
Pölüt: Palamut
Pöçük: Koyunların kuyruklarının tam ucu
Pür: Çam dalı
Pırtı: Ev eşyası
Salma: Vergi
Salyana: »
Sergen: Raf
Sirken: Sirke otu
Sufa: Döşeme
Sundu: Bir nevi makas
Sede: Meyvelerin ağaçtan düşerek sakatlanması
Sürünge: Paçavralardan yapılmış fırın süpürgesi
Söbe: Beyzî
Sayvan: Asma
Saçak: Dam, kiremitlik
Sıvarmak: Bir araziyi sulamak

Siğim : Gayet ince [daha çok yağmur için kullanılır: siğim gibi]
Sökel : Hastalık
Soymuk : Baharda çam ağaçlarının kabukları soyularak çıkarılan nusukları
Sıvga : Nebatat için kullanılır, ince, körpe demektir.
Tıkır : Ağaçtan mamul su kabı
Temek : Ahırlarda gübreyi dışarı atmak için açılan 30-50 santim en ve boyundaki delik
Terce : Ocak başındaki sergen gözleri
Tağan : Harmanda taneleri toplıyan tahta
Tahal : Ambara giren hububatın heyeti mecmuası
Toklu : Yaşlı erkek koyunlar
Toklu : Bir nevi ot
Temre : Bir nevi hayvan hastalığı
Tülek : Çam fidanı
Tefe : Dokuma tezgâhındaki kol.
Tınar : Danesi henüz ayrılmamış saman
Tutak : Sapan ve diğer ziraat âletlerinin sapları
Terek : Raf
Uğut : İyi öğütülmemiş, yapışkan bir halde kalan buğday
Üviyik : Bir nevi kuş
Ürün : Süt ve yoğurt
Üzer : Südün kaymağı, faiz.
Üyük : Sivri tepe
Üresin : Buzağlara verilen ot
Vala : Siyah yünden el tezgâhlarında dokunan kalın ve ensiz kumaş
Yaba : Samanı taneden ayırmak için kullanılan ağaç kürek.

NİZİP DAVASI

Gazi Antebin Karakuyu köyünde ama Âşık Mustafa isminde bir âşıktan dinledim. Nizip davası namındaki destanı doksan bir sene evvel Kilisin Musabeyli nahiyesine tabi Körtüncü köyünde doğmuş Aşık Ali isminde biri tertip etmiştir. Bu zatın bu gün Molla Mehmet isminde bir torunu halâ sağdır.

Nizip davası ismile tertip olunan bu destan Mısırlı İbrahim paşa ile Hafız paşa arasında Nizipte vukubulan büyük meydan muharebesini tasvir etmektedir.

Hazırol vaktına dayan İbrahim
İniyor çarhacılar meydan benimdir
Mısırdan aşağı sürmek muradım
Bin hilale kadar seyran benimdir.

Yal : İneklere kışın verilen sıcak un çorbası.
Yeşerti : Yeşillik.
Yarım : Hububat ölçüsü, sekiz yarım bir Kastamonu kilesindir, bir yarım on okka bu.day alır.
Yanlık: Sedirlerin üzerindeki minder.
Yelmük : Ekinler arasında biten yeşıl bir ot.
Yarkaca : Hıyarın çiçekten çıktıktan sonra 5-8 santim uzunluğa malık olduğu zemanki şekli.
Zelve : Öküzlerin b ynuna takılan ıgri ağaç.
Zelevli : Samanları ölçmek için kullanılan ağaçtan mamul âlet.

Talât Mümtaz

İbrahim paşa der: dursun varayim
Adular türemiş nice durayım
Eğer harp istersen topu kurayım
Havaya çekilen havan [1] benimdir.

Hafuz paşa der ki: ordum üç yerde
Bir gece yatarım Yafada Surda
Bir darbe vururum seni komam Mısırda
Bütün Arabistan Yemen benimdir.

İbrahim paşa der: vatan ırakta
Yüzbin mermi atarım bir oturakta
Çok düşmanı işledirim kürekte
Hem sügün ederim liman benimdir.

Hafuz paşa der ki: düştüm bu hale
Sağımdan solumdan kuvvetim gele
Nice zorbalara beklettim Kale
Atarım mahpusa zından benimdir.

İbrahim paşa der: düzdüm orduyu
Araba çaldırdım cengi harbiyi
Parmak gibi kıyar süngü süngüyü
Koparsan zelzele tufan benimdir.

Hafuz paşa der ki: koymuşum seri
(Mızar) [2] elden giderse gelirim beri
Basarım ordunu gece bir yarı
Hem hücum ederim cevlan benimdir.

İbrahim paşa der ki: Humusa geldim
Hamanın kuvvetin ikiye böldüm
Mızardan vezirin üçünü aldım [3]
Erzurum, Erzincan, Acem benimdir.

Hafuz paşa der: yaben nideyim
Başım alup ne diyara gideyim
Bari verin bana zehir yudayım
Hakipaye geldim aman benimdir.

Âşık Ali der ki: söylerim dilde
Sene bin iki yüz elli beşinci yılda
Çekerler havfini yedi bir kralda
Nizibin üstüne destan benimdir.

Ali Rıza

[1] Havan: bir neyi top.

[2] Mızar: Nizibin iki saat cenubunda eski bir köydür.

[3] Üç vezirin Mızar tarikile İbrahim paşaya iltihakı. Türk ordusunda casusluk ile bulunmakta olan üç Mısır zabitidir ki, Tarihi Atada bunlara dair mufassal malumat vardır.

BALIKESIR
MANİLERİ

— 1 —

A benim nazik yârim
Kolda bilezik yârim
Üstüme yâr sevmişsin
Bana da yazık yârim.

— 2 —

A benim kara yârim
Saçını tara yârim
Evlerde bulamazsan
Tarlada ara yârim.

— 3 —

A buğdayım, buğdayım
Sereyim kurudayım
Yârim senin sevgini
Ben nasıl unudayım.

— 4 —

Afyun ektim sizlere
Varsın çıksın dizlere
İşte geldim gidiyom
Yârim kalsın sizlere.

— 5 —

Afyon kobağı telli
Geliyor ince belli
Ben sevmeyin kim sevsin
Senin gibi güzeli.

— 6 —

Afyon ektim bir evlek
Topladı kara leylek
Kız senin koynundaki
Çekirdeksiz ham kelek.

— 7 —

Afyon ektim azmamış
Yârim gidip kazmamış
Ben mevlâya gücendim
Seni bana yazmamış.

— 8 —

A hirince hirince
Kaşık saldım pirince
Bir ince ter boşandı
Yâr koynuma girince.

— 9 —

Ak afyonun evini
Sana verdim sevimi
Cennet köşesi sandım
Gelin senin evini.

— 10 —

A karınca karınca
Duramam görmeyince
Gene mi sudan gelir
Gelim ile görümce.

— 11 —

Ak dedem tuzdan gelir
Yükü Kıbrızdan gelir
Bir oğlan hasta olsa
İlâcı kızdan gelir.

— 12 —

Ak gülüm ocak değil
Üstü torumcak değil
Seveceksen candan sev
Gönül oyuncak değil.

— 13 —

Ak gülüm var tirende
İnsaf senin nerende
Sende bahaneler yok
Sana gönül verende.

— 14 —

Ak koyun kuzusuna
Kan kaynar bazusuna
Adam sevgi bağlar mı
Kapı bir komşusuna.

— 15 —

Ak koyun meler gelir
Dağları deler gelir
Yalanız yatanların
Göynüne neler gelir.

— 16 —

Ak kuzu, kara kuzu
Kıvrım kıvrım boynuzu
İki satır bir yazı
Ağlatmış oğlan kızı.

— 17 —

Ak koyun meler gelir
Dağları deler gelir
Yaşım küçücük amma
Dünürler bana gelir.

— 18 —

Altı yazma açmalı
Örtünübte kaçmalı
Yârim bana küs olmuş [1]
Tazeden barışmalı.

— 19 —

Ak leylek suda gezer
Vallahi yârim güzel
Gittiğim gurbet elde
Göynüm yârimle gezer.

— 20 —

Ak pınarlar akmıyor
Yâr yüzüme bakmıyor
Türlü çiçekler açmış
Yârim gibi kokmıyor.

— 21 —

Ak taşı kaldır da gel
Yılanı öldürde gel
Madem bende gözün var
Keseni doldurda gel.

— 22 —

Al ata yeşil kolan
Binde dağları dolan
Ben gibi olmuş var mı
Yârinden mahrum kalan.

— 23 —

Al basmamın parçası
Kunduramın nalçası
Benim varacam oğlan
Kırmızı gül koncası.

[1] Küs olmuş : darılmış

— 24 —

Alçacık duvar üstü
Mendilim suya düştü
Mendilimi alırken
Kız göynüm sana düştü.

— 25 —

Aldım gümüş makası
Açtım gömlek yakası
Bizim evden görünür
Sürmelimin odası.

— 26 —

Al eline kalemi
Yaz başına geleni
Acep nere gömerler
Yâr yoluna öleni.

— 27 —

Alfada bak alfada [1]
Alfat dalı dalgada
Oğlan sana yâr deyeli
Anan, yeğen kavğada.

— 28 —

Altın tabakda hıyar
Boyun boyuma uyar
Gizli olsun bu işler
Cümle âlemler duyar.

— 29 —

Altınımın tokası
Kulağımın küpesi
Varacağım o oğlan
Uncukırın efesi.

— 30 —

Altıları takındım
İki yana bakındım
Nazar değecek diye
Nişanlıma okundum.

— 31 —

Altınları kırmalı
Alta direk vurmalı
Beşi birlik istemem
Yârim zerbez [2] olmalı.

[1] Alfat = ahlat.
[2] Zerbez = serbest.

— 32 —

Altın yüzük parmakta
Çifte benler yanakta
Gel sevdiğim nikâh olalım
Şu karşıki konakda.

— 33 —

Ambar dolu darılen
Sepet dolu nsr ilen
Nasıl sabah olacak
Bu kılıksız karilen.

— 34 —

Arabam gelir Aydından
Karlı dağlar ardından
Yedi yıl ayrı gezsem
Kalmam senin ardından.

— 35 —

Arabamın tatası
Geldi bayram haftası
Çok gelinler aglatmış
Gelen bayram haftası.

— 36 —

Araba çektim ırmağa.
Söğüt dalı kırmağa
Otuz iki döktürdüm
Kız kınalı parmağa

— 37 —

Arabama taş koydum
Gül yasdığa baş koydum
Yârim gelecek diye
Sağ yanımı boş koydum.

— 38 —

Arabamın espiti
Dolaşırım kespiti
Kespide var gelmekle
Potinlerim eskidi.

— 39 —

Arabam taşa geldi
Konağa paşa geldi
Bir elim yâr koynunda
Bir elim boşa geldi.

— 40 —

Arabam teker, meker
Yediğim halka şeker
Karşı köyün kızları
Oynamadan diz çöker.

— 41 —

Ara kapı sürğülü
Pantolonu dürğülü
Benim sevdiğim oğlan
Anasının bir gülü.

— 42 —

Ara kapı, yan kapı
İçinde susam sapı
Beni yârden ayıran
Dilensin kapı kapı.

— 43 —

Armut daldan düşer mi
Günden yanı pişer mi
Sevip sevip ayrılmak
Şanımıza düşer mi.

— 44 —

Armudu ben dişledim
Sapını gümüşledim
Yârden gelen selâmı
Gömleğime işledim.

— 45 —

Armut elde, dal yerde
Bülbül ötmez her yerde
Felek bizi ayırdı
Her birimiz bir yerde.

— 46 —

Arpalar hasıl oldu
Bizim iş nasıl oldu
Gidi yosmanın kızı
Düşmana nasip oldu.

— 47 —

Asmadan gel asmadan
Fistan giyer basmadan
Sarılalım yatalım
Zabtiyeler basmadan.

— 48 —

A su yolu, su yolu
Boş gider gelir dolu
Testi kulpun kırılsın
Ağrıdı yârin kolu.

— 49 —

Ata vurdum koskunu
Gönül bilir dostunu
Eğil bir yol öpeyim
Al yanağın üstünü.

— 50 —

Ata vurdum gemini
At yemedi yemini
Gelmecende gâvur kız
Neden ettin yemini.

— 51 —

Ata vurdum kantarma
Kantarmayı kurtarma
Sen benim helâlimsin
Gir koynuma utanma.

— 52 —

At gelir kalka kalka
Boynunda gümüş halka
Ben seni seviyorum
Anandan korka korka.

— 53 —

Ateş yanı gelberi
Ben istemem belberi
Tıraş eder kelleri
Fena kokar elleri.

— 54 —

Ateş başı tuz taşı
Ben yerim bulgur aşı
Haydi sevdiğim gidem
Dosta düşmana karşı.

— 55 —

Ateş başında şişe
Gülüşe bak gülüşe
Hanğinize varayım
Ben de şaşdım bu işe.

— 56 —

Ateş olsam külüm yok
Bülbül olsam dilim yok
Yârim benden ayrılalı
Ağlamadık günüm yok.

— 57 —

Atım gelir inişten
Kırbacım var gümüşten
Beni yâre vermedi
Gidi gâvur eniştem.

— 58 —

Atıma sarsam susam
İnce beline sarsam
Kacan sana denk değil
Boşansanda ben alsam.

— 59 —

At köyü çiftlik gibi
Uzanır iplik gibi
At köyünün kızları
Kınalı keklik gibi.

— 60 —

Avluyu basamadım
Çalıyı asamadım
Ne köklü sevin varmış
Yürekten kesemedim.

— 61 —

Avlu dibi mum yanar
Oğlanın burnu kanar
Girmiş otuz yaşına
On beşinde kız arar.

— 62 —

Aya baktım ayaklı
Kapıları dayaklı
Uncukırı kızları
Hepsi elma yanaklı.

— 63 —

Ayağında mesti var
Gelmediğinin aslı var
Şu yosmanın kızının
Benden güzel dostu var.

— 64 —

Ay doğar ayazlanır
Gün doğar beyazlanır
Yârini seven kızlar
Hem gelir, hem nazlanır.

— 65 —

Ay doğar aşmak ister
Başına yaşmak ister
Şu benim deli göynüm
Yâre kavuşmak ister.

— 66 —

Ay dağar ayan beyan
Yollarda kaldım yayan
Burma bıyıklı civan
Girdim koynuna uyan.

— 67 —

Ayva yedim sarardım
Yâr sözüne kanardım
Yeşil baş ördek olsam
Kuyunuza konardım.

— 68 —

Ayva gelir nar gelir
Çağış yolu dar gelir
Kız bana gelir amma
Anasına zor gelir.

— 69 —

Ayva sarı, gül sarı
Ayvayı sardı arı
Ben yârimi çok sardım
Benizim ondan sarı.

— 70 —

Ayva dibi serindir
Vurma çaya derindir
Karşıda güzeller var
En güzeli benindir.

— 71 —

Bağa vardım üzüme
Çübuk battı gözüme
Çubuk seni kırarım
Yâr göründü gözüme.

— 72 —

Bağa vardım bağ için
Nar kopardım yâr için
Analar kız büyütmüş
Delikanlılar için.

— 73 —

Baca içi sıvalı
İçi bülbül yuvalı
Böyle sevda görmedim
Ben anamdan doğalı.

— 74 —

Bahçelerde bamiya
Kızın adı saniye
Hem and ettim hem yemin
Oğlan sana varmaya.

— 75 —

Bahçede dut kurulur
Dibinde su durulur
Eller yârim dedikçe
Benim boynum burulur.

— 76 —

Bahçem belli [1] gülüm çok
Ağlamadık günüm yok
Altın kafes kan ağlar
İçinde bülbülüm yok.

— 77 —

Bahçelerde kızılcık
Avrupası [2] kıvırcık.
Kınamayın komşular
Sevgilim cahil çocuk.

— 78 —

Bahçelerde mor mürdüm
Yârin yüzünü gördüm
Sen bana işmar [3] ettin
Ben de bakarak güldüm.

[1] Bellenmiş sürülmüş.
[2] Kâkül, kehkül
[3] İşaret

— 79 —

Bahçelerde patlıcan
Ben askere yazılcan
Ben askerden gelince
İnce belli kız alıcan.

— 80 —

Bahçelerde bal kabak.
Açılır tabak tabak
Pençereye çıka durmuş
Baykuş gözlü gül kabak.

— 81 —

Bahçelerde sarmaşık
Sarmadan oldum âşık
Yâr aklıma gelince
Elimden düştü kaşık.

— 82 —

Bahçelerde yer elma
Macırlardan kız alma
Macırların kızları
Dokuz kocadan kalma.

— 83 —

Bahçede kara kedi
Ağzında keklik eti
Yâr beni seviyorsan
Çirezini çok ğeti.

— 84 —

Bahçelerin narında
Yaprağın kenarında
İki yanık okunur
Güzeller defterinde.

— 85 —

Bahçeye koydun beni
Kar gibi oydun beni.
Hiç gaygulam yokkana
Gayguya koydun beni.

— 86 —

Bahçelerde mor sevim
Kölen olam ben senin
Akşam yârı çok sardım
Belki ondan sersemim.

— 87 —

Bahçede hasırım var
Ucunde mısırım var
Gidı yosmanın kızı
Neremde kusurum var.

— 88 —

Bahçeye giresice
Gülünden veresice
Nasıl benden vaz geçtin
Koynuma giresice.

— 89 —

Bahçelerde gül var mı
Gül dibinde yol var mı
Akşam sana gelecem
Yatağında yer var mı.

— 90 —

Bahçelerin fişnesi
diplerinin eşmesi.
Ölümden beter oldu
Nazlı yârden geçmesi.

— 91 —

Bahçelerde gövemsin
Güveyini övérsin.
Beni alacak adam
Kesesine güvensin.

— 92 —

Bahçeye gıresice
Gülünü veresice
Daha gelin olmamış
Yerlere giresice.

— 93 —

Bahçeye girmem diyo
Ben hare giymem diyo
Yerlere gıresice
Ben gelin olmam diyo.

— 94 —

Bahçenin selvilisi
Kahvenin telvelisi
Güzel üç türlü olur
Sevilir cilvelisi.

— 95 —

Bahçelerde mor meni
Verem ettin sen ben
Nasıl verem olmayım
Eller sarıyor seni.

— 96 —

Bahçelerde ilenger
İlengeri dolan gel
Beni sana vermezler
Derviş olda dilen gel.

— 97 —

Bahçeye gel göreyim
Eline gül vereyim
Asker oldum gidiyom
Seni nasıl göreyim.

— 98 —

Bahçelerde kum darı
Yaprağı sarı sarı
Oğlun benden kıskandı
Kirli yaşmaklı karı.

— 99 —

Bahçelerde erik var
Yaprağında delik var
Uncukır kızlarında
Türke türke [1] belik var

— 100 —

Bahçede erik dalı
Altında gördüm yâri
Gören maşallah desin
Kimin var böyle yâri

— 101 —

Bahçelerde gezerim
Mavi boncuk sezerim.
Vallah billah enişte
Ben ablamdan güzelim.

— 102 —

Bahçelerde ot kökü
Oğlan kaderin kötü
Ben burada duramam
Al beni eve götü.

[1] Boncukla yapılıp saça takılır

— 103 —

Bahçelerde ham nohut
Ben istemem arnavut
Arnavudun nesi var
Çağul çuğul sesi var.

— 104 —

Bahçelerin narını
Görmeyelim karını
Zengin amma denk değil
Köpek yesin malını.

— 105 —

Bahçelerin eriği
Düşürdüm ben çeyreği
Başına gölgemi yapdın
Yolladığım çevreyi.

— 106 —

Balıkesir ıracık
Yolları var kuracık
Benim yârim pek güzel
Ağzı burnu ufacık.

— 107 —

Balıkesir yolları
Sallan gürgen dalları
Mezarıma mertek olsun
Sevdiğimin kolları.

— 108 —

Balıkesır pek ırak
Yolları kurak kurak
Gelin senin sözlerin
Neden bu kadar kuyak.

— 109 —

Balıkesir ovası
İçindedir havası
Kızlar bir şey beslemiş
Kınalı keklik yavrusu.

— 110 —

Baklalar çapa ister
Çapacı para ister
Kaynanam şöyle dursun
Görümcem sopa ister.

— 111 —

Ben bülbüller olamam
Her bir dala konamam
Dünya güzelle dolsa
Yârim gibi bulamam.

— 112 —

Bir cigara ver bana
Dumana bak dumana
Ne ben öldüm kurtuldum
Ne sen geldin imana.

— 113 —

Bir taş attım yamaca
Bir kuş vurdum alaca
Varacağım oğlanın
Kaşı gözü karaca.

— 114 —

Bir taş attım zeytine
Zeytinin irisine
Anam beni verecek
Zabitin birisine.

— 115 —

Bizim evler tavandır
Halka şeker yavandır
Bizim köyün kızları
Ufak emme yamandır.

— 116 —

Bugün hıdırıllez günü
Kırkalım koyun yünü
Beni alacak adam
Davulla yapsın düğünü.

— 117 —

Camı cama çaktılar
Camdan kurşun attılar
On beşime girmeden
Başıma ateş yaktılar.

— 118 —

Cami bize pek yakın
Açın içine bakın
Sevdiğim gelin olmuş
Benim çareme bakın.

— 119 —
Cami önünde direk
Oynadı kâfir yürek
Her derde dayanıyon
Buna da dayan yürek.

— 120 —
Camiler, medreseler
Yârin geldi deseler
Bir emanet canım var
Verirdim isteseler.

— 121 —
Camilerden hu gelir
Deryalardan su gelir
Çekelim hasretliği
Elimizden ne gelir.

— 122 —
Caminin pencersi
Elindedir çevresi
Küçücük gelin olmuş
Ne bunun acelesi.

— 123 —
Ceviz kabuğuna bak
Çiçeğin moruna bak
Gayırmandan [1] sevgilim
Sen işin sonuna bak.

— 124 —
Cıgaramın incesi
gönlümün eylencesi
Bir akşam gel, bir sabah
İlk cuma gecesi.

— 125 —
Cıgaramın dumanı
Yoktur yârin imanı
Olsa yârin imanı
Tutar dağı dumanı.

— 126 —
Cıgaramı ince sar
Sıkmıyor parmaklarım
Usul ısır sevgilim
Kan doldu yanaklarım.

[1] Gayırmandan: düşünme, merak etme.

— 127 —
Çağışın yollarında
Çimeydin [1] göllerinde
İlik düğme olaydım
Yârimin kollarında.

— 128 —
Çağış yolu bu mudur
Kova dolu su mudur
Köyünüzün içinde
En güzeli bu mudur.

— 129 —
Çamda olur kubalak
Bir tarladan saparak
Benim alacağım kız
Büyük değil, ufalak

— 130 —
Çamı çama çakarlar
Çamdan kurşun atarlar
Bir gececik sarmayı
Bin liraya satarlar.

— 131 —
Çam kıyında pınarlar
Arttan gelir âyanlar
Nere kaçıyon yârim
Zabtiyeler vururlar.

— 132 —
Çayıra serdim postu
Şu gelen kimin dostu
Ak gerdanın üstünde
Beni bir gaflet bastı.

— 133 —
Çay benim, çeşme benim
Derdimi eşme benim
Benim göynüm yanıktır
Önümden geçme benim.

— 134 —
Çaya vardım çay susuz
Çamın kıyısı çimsiz
Gel sevdiğim yatalım
Elâ gözler uykusuz.

[1] Çimeydim : Yıkanaydım.

— 135 —
Çemberim otuz kuruş
Gel yârim benimle konuş
Konuşması pek yavuz
İlle nikâh bin kuruş.

— 136 —
Çeşmede öküz gördüm
Ağzında sakız gördüm
Köyün oğlanlarını
Mektepte mahpus gördüm.

— 137 —
Çeşmeyi dolandırdın
Suyunu bulandırdın
Açma göğüslerini
Ağzımı sulandırdın.

— 138 —
Çeşme önü bataklık
Şimdi kızlar ortaklı
Ortaklıysa ortaklı
Üste gelen kıymetli.

— 139 —
Çile bülbülüm çile
Çil düşmüş konca güle
Nazlı yârim geliyor
Bayılmış güle güle.

— 140 —
Çorapları tireden
Su getirin dereden
Sorması ayıp olmasın
Şu oğlanlar nereden.

— 141 —
Dağda gezer keklikler
Çifte gelir mektuplar
Önlerinde iskemle
Yazı yazar kâtipler.

— 142 —
Dağdan endirdim kurdu
Atım terledi durdu
Beni yârden ayıranın
Yıkıkmış yeri yurdu.

— 143 —
Dağda yayılır koyun
Selviye dönmüş boyun
Gönder yarım bir mektup
Yeter yaptığın oyun.

— 144 —
Dağları aşan gelin
Cilveyi saçan gelin
Kocan çirkin, sen güzel
Gayret et boşan gelin.

— 145 —
Dağları aşıp gider
Cilveyi saçıp gider
Bir vefasız yâr için
Şu ömrüm geçip gider.

— 146 —
Dağlar darı harmanı
Yok dizimin dermanı
Parmağımdaki yüzük
Sevdiğimin armanı.

— 147 —
Dam dama eklenir mi
Hovarda beklenirmi
Hovardanın günahı
Deveye yüklenir mi.

— 148 —
Dam üstünde çorağı [1]
Gül, karanfil yalağı
Nazlı yâre sorarım
Nerde kalmış orağı.

— 149 —
Dam üstüne gelsene
Bir şeftali versne
Gâvur anan duyunca
Tay boşandı desene.

— 150 —
Dam üstünde durursun
Dudakların kurusun
Eğer bana gemezlsen
İki gözün kör olsun.

[1] Çorak : Yassı örtülerde kullanılan toprak.

— 151 —

Dam üstünde kediler
Mırnav mırnav dediler
İki gelin bir olup
Kaynanayı yidiler.

— 152 —

Daremin zili gümüşten
Haberim yok o işten
Oğlunuz kız beğenmez
Döktürüverin gümüşten.

— 153 —

Dar sokaktan geçerim
Kara büber saçarım
İste be yârim iste
Vermezlerse kaçarım.

— 154 —

Denizde kara balık
Okkalıktır okkalık
Meramım seni sarmak
Ortalık kalabalık.

— 155 —

Deniz dibinde mimler
Bülbül kafeste inler
Benim göynümde sensin
Senin göynünde kimler.

— 156 —

Deniz dibi kum çalar
Mor sümbüllü bahçeler
Ben yârimi sarmazsam
Düşmanlarım oh çalar.

— 157 —

Denizin dalgasına
El attım halkasına
Kıyak [1] mektuplar yazdım
Kurusun sevdasına.

— 158 —

Derede kara taşlar
Yârim çamaşır haşlar
Kaldır yârim şapkanı
Görünsün keman kaşlar.

[1] Kıyak — Dokunaklı, acıklı

— 159 —

Derelerde gezerim
Develeri güderim
Al deveci deveni
Ben yârime giderim.

— 160 —

Dereler gümbür gümbür
Mendilin ucu sümbül
Ben yâri görmiyeli
Günler bugün on gündür.

— 161 —

Dere kunduzu musun
Sabah yıldızı mısın
Soyun da gir koynuma
Padişah kızımısın.

— 162 —

Dermenim iki taşlı
Geliyor sarı saçlı
Kimler etti kahırı
Gene gözlerin yaşlı.

— 163 —

Derelerde balık çok
Kumlar yemiş karnı tok
Gel otur yâr dizime
Hangimizin derdi çok.

— 164 —

Dereler ufak taşlı
Ördekler yeşil başlı
Hergün gelir geçersin
Gözlerin niye yaşlı.

— 165 —

Derelerin ayazı
Gülmemenin beyazı
Aç kapıyı sevdiğim
Çok bekledim ayazı.

— 166 —

Derelerin uzunu
Kıramadım buzunu
Aldım şehir kızını
Çekemedim nazını.

— 167 —

Derede yatırım var
Acemi katırım var
Sana varacam amma
Anamın hatırı var.

— 168 —

Dere kütük getiri
Tren asker götürü
Buraya gelmelerim
Çakır senden ötürü.

— 169 —

Dere boyu kestane
Dökülür tane tane
Ana bana izin ver
Ben de alcam bir tane.

— 170 —

Dere elması gibi
Büber dulmas gibi
Uncukırı kızları
Altın damlası gibi.

— 171 —

Derenin kumcukları
Boynumun boncukları
Bu yıl daha durursam
Yakarım çocukları.

— 172 —

Dere boyu düz gider
İnce belli kız gider
Kız yolunu şaşırmış
İşallah bize gider.

— 173 —

Derelerin alıcı
Kınalı parmak ucu
Yâr sevmiyen kızların
Kabul olmaz orucu.

— 174 —

Derelerin kumuyum
Balıkların puluyum
Aç yorganı gireyim
Ben de allah koluyum.

— 175 —

Dere dibi serindir
Vurma çaya derindir
Ben kayırmam nazlı yâr
Sonu Allah kerimdir.

— 176 —

Dere akar hızlıca
Bir yâr sevdim nazlıca
Galan [13] sabrım kalmadı
Gir koynuma gizlice.

— 177 —

Dere boyu gidelim
Kara koyun güdelim
İkimizi görmüşler
İnkâr bari edelim.

— 178 —

Dere boyu kestane
Gölge bastı üstüme
Üstüme yâr sevmesin
Varın söylen dostuma.

— 179 —

Dere boyu kurt izi
Düşman ayırdı bizi
Düşman gözün kör olsun
Mevlâm kavuşdur bizi.

— 180 —

Dere dibinde kaya
Gül yüzün benzer aya
Sarardım soldum yârim
Günleri saya saya.

— 181 —

Dudağın bir gül olsun
Beşibirlik dört olsun
Sen gelir ben almazsam
Şu gözlerim kör olsun.

— 182 —

Dut ağacı dut verir
Yaprağını kıt verir
Oğlan büyük, kız küçük
Sarılması tad verir.

— 183 —

Dut filizi bürülür
Dibine su dürülür
Eller yârim dedikçe
Benim boynum bükülür.

— 184 —

Dut filizleri burgun
Üç oğlan bana vurgun
İkisi şöyle dursun
Biri boyuma vurgun.

— 185 —

Duvar üstünde çiçek
Orak olsa biçilecek
Sevdiğimin sözleri
Zehir olsa içilecek.

— 186 —

Duvara kireç eyle
Yüzünü güleç eyle
Bu sevdadan ölüyom
Bana bir ilaç eyle.

— 187 —

Eğdim kiraz dalını
Öptüm beyaz gelini
Gelin ömrün çok olsun
Bildin bekâr halini.

— 188 —

Ekin ektim olacak
Bu dert beni alacak
Dert değil kara sevda
Adam bundan ölecek.

— 189 —

Ellerimde eldiven
Duramıyom evde ben
Dert değil. kara sevda
Şimdi düştüm derde ben.

— 190 —

Ellerimde su tası
Şıngırdaklı ortası
Şimdi yârimi andım
Cıkıcaklar tutası.

— 191 —

Elma attım çayıra
Şavku vurdu bayıra
Bizi ne götürmedin
O köydeki hayıra.

— 192 —

Elma attım saçaktan
Yuvarlandı kucaktan
İlk horosta kalkmıyor
Taze gelin kucaktan.

— 193 —

Elma verdim geline
Gelin almaz eline
Gelin almam dedikçe
Sarsam ince beline.

— 194 —

Elmayı bütün dildim
Çamura düştü sildim
Ben yârimin kıymetin
Gittikten sonra bildim.

— 195 —

Elmayı atan bilir
Cilveyi satan bilir
Bekârların halini
Yalanız yatan bilir.

— 196 —

Elmanın irisini
Söylemem gerisini
Benim yârim alanın
Yüzerim derisini.

— 197 —

Elmayı bütün ektim
Dibine tütün ektim
A kız kocan pek çirkin
Sabahı nasıl ettin.

— 198 —

Elmayı üçe böldüm
Çayıra düştü sildim
Yâr senin kıymetini
Askere gittin bildim.

— 199 —

Elmayı bıçakladım
Çevreyi saçakladım
Yâri koynumda sandım.
Yastığı kucakladım.

— 200 —

Elmas yüzük dar parmak
Meramım yâri sarmak
Eller sarmış yârimi
Ben Allaha yalvarmak.

— 201 —

Elmas yüzük var benim
Parmağıma dar benim
Uncukırı içinde
Serbest gezen yâr benim.

— 202 —

Elimde kara kına
Yakına gel yakına
Görünmüyor boyların
Çıksana evden kıra.

— 203 —

Evin üstü kiremit
Gittiğim yol Edremit
Oğlan beni seversen
Bir yılcık daha sabret.

— 204 —

Evlerin üstü tütün
Yaprağı bütün bütün
İnsan insanı yer mi
Acık bu yana sürtün.

— 205 —

Evinin önü lâle
Koydun beni buhale
Karanp geçme yârim
Kabahatim ne söyle.

— 206 —

Entarim dikildi mi
Kaytanı çekildi mi
Söylesene nazlı yâr
Dillerin tutuldu mu.

— 207 —

Entarisi daldadır
Benim yârim yoldadır
Yolladığın halhallar
Pamuk gibi koldadır.

— 208 —

Entarisi ak cancan
Akşama size varcan
Yemin içtim sürmelim
Bellisi beni alcan.

— 209 —

Entarisi ak gibi
Gelip geçer ok gibi
Hiç ardına bakmıyor
Yavuklusu yok gibi.

— 210 —

Entarisi pamuklu
Düğmeleri şavuklu
Oğlan yoksa yavuklun
Olam sana yavuklu.

— 211 —

Entarisi aklı yâr
Muhabbeti tatlı yâr
Selâm selâm üstüne
Selâmı kıymetli yâr.

— 212 —

Entarini dikeyim
Zedef düğme dikeyim
Sen kahveye giderken
Ben arkandan bakayım.

— 213 —

Entarin ak mı yârim
İmanın yok mu yârim
Ben burada yanıyom
Heberin yok mu yârim.

— 214 —

Entarisi takadan
Ben söylerim şakadan
Benim sevdiğim kızlar
Şu karşıki yakadan.

— 215 —
Entarisi oyalı
İçi bülbül yuvalı
Böyle sevda görmedim
Ben anamdan doğalı.

— 216 —
Entarisi cimcimi
Sayamadım incimi
Gene karşıma çıktı
Göğsümün güvercini.

— 217 —
Entarisi karadan
Daniz kalksın aradan
Gizli sevda çekeni
Kavuştursun yaradan

— 218 —
Entarisi pembeden
Gizli yapmış geymeden
Ben bir yeni yâr sevdim
On beşime girmeden.

— 219 —
Entarisi düz beyaz
Ayrı düştük biz bu yaz
Hediyeni istemem
Mektubunu sıkça yaz.

— 220 —
Entarisi zürefa
Lâleler dizdim rafa
Benim sevdiğim oğlan
Kara gözlü Mustafa.

— 221 —
Entarisi al hare
Selâm yolladım yâre
Benden sana fayda yok
Bul kendine bir çare.

— 222 —
Entarisi ak gibi
Geyemiyor yok gibi
Hiç ardına bakmıyor
Nazlı yâri yok gibi.

— 223 —
Entarisi bol biçim
Ölüyom senin için
Dostumla düşman oldum
Seni sevdiğim için.

— 224 —
Entarisi akdandır
Ne gelirse hakdandır
Benzin sarı derlerse
O da âşıklıkdandır.

— 225 —
Entarisi al basma
Her lafa kulak asma
Kabahat bende ise
Nazlı yârim sen küsme.

— 226 —
Entarisi mavili
Nerde kurdun kavili
Evel böyle değildin
Sen çevirdin filini.

— 227 —
Ev ardına dolaştım
Ot yolmağa bulaştım
Ot değildi efkârım
Yârim ile konuştum.

— 228 —
Ev ardında ot bitti
Yârim gurbete gitti
Yâr gurbetten gelince
Yollarda çimen bitti.

— 229 —
Evinin ardı çınar
Yaprağına kuş konar
Sevdimde alamadım
Yüreğim ona yanar.

— 230 —
Evleri hane hane
Benleri tane tane
Benim bir sevdiğim var
Köy içinde bir tane.

— 231 —

Evleri karşı karşı
Kalenin ardı çarşı
Gel efendim yatalım
Dosta düşmana karşı.

— 232 —

Evleri mavi boya
Vuruldum selvi boya
Selvi boylum geç burdan
Göreyim doya doya.

— 233 —

Evleri var inceden
Süpürgesi yoncadan
Ben seni sakınıyom
Yerdeki karıncadan.

— 234 —

Evleri alçalacak
Dayansam yıkılacak
Ana haberin olsun
Oğluna kız kaçacak.

— 235 —

Evleri taban taban
Elinde altın sapan
Sokakta ürüp durma
Yârinden bari utan.

— 236 —

Evleri camiye yakın
Ağzına verdim takım
Ben o yâre varmazsam
Beni türküye alın.

— 237 —

Evleri hademeli
Varupta ne demeli
Kızlar beş bine çıkmış
Alıpta ödemeli.

— 238 —

Evleri var üst başta
Potinim kaldı taşta
Varın söylen yârime
Akıl kalmadı başta.

— 239 —

Evleri var yol üstü
Odaları pek süslü
Kalkın oğlanlar gidek
Gelinler bize küstü.

— 240 —

Fırın içinde fırın
Durun yengeler durun
Ben kendime yâr buldum
Oğlunuza kız bulun.

— 241 —

Gemi gelir yanaşır
İçi dolu çamaşır
Yârim seni görünce
Kâra gözüm kamaşır.

— 242 —

Gergef üstünde pullar
Selâmı gizli yollar
Dua edin komşular
Kavuşsun hasret kullar.

— 243 —

Giderim yolca yalca
Çiçekler açmış morca
Benim alacam kızın
Kaşı kalemden ince.

— 244 —

Gidiyorum ellere
Kemer bağla bellere
Nasıl mekân tutayım
Yâr olmadık yerlere.

— 245 —

Gidiyom gidişimdir
Yollarım ibrişimdir
Gel sarılam sevgilim
Belki son görüşümdür.

— 246 —

Gökten turna iner mi
Göz yaşları diner mi
Şeker şerbeti içsem
Acep yürek söner mi.

— 247 —

Gökte yıldız yüz altmış
Yârim uykuya yatmış
Uyku değil merakı
Onu sevda bunaltmış.

— 248 —

Gökte uçan kırlangıç
Kanadı ayrıç ayrıç
Beni yârden ayıran
Kan kussun avuç avuç.

— 249 —

Gökte yıldız yüzdüren
Kaştır gözü süzdüren
Bu sevda senin sevdan
Beni burda gezdiren.

— 250 —

Gökte yıldız bir iki
Saydım saydım on iki
On ikinin içinde
Al fistanlı benimki.

— 251 —

Gökte yıldız yüz altmış
Rabbim neler yaratmış
Anası çerden çöpten
Kızını arslan yapmış.

— 252 —

Gök üstünde gerinler [1]
Akşam üstü serinler
Bu da benim kaderim
Sever beni gelinler.

— 253 —

Gökte yıldız kümesi
Emdiğim kız memesi
Yedi yıldır emerdim
Yeni duymuş annesi.

— 254 —

Gökte yıldız yüz olsa
Gittiğim yol düz olsa
Gittiğim yola bakmam
Yoldaşlarım kız olsa.

[1] Gerin : Bulut

— 255 —

Göver bostanım göver [1]
Memeler gerdan döver
Anamdan öksüz kaldım
Hep döven beni döver.

— 256 —

Gül nefesi koklanır
Bu derde kim katlanır
İkimizin ahından
Havalar bulutlanır.

— 257 —

Gümüş yüzümün yanı
Dinmez yarmamın kanı
Yüze gülen çok olur
Candan seveni hani.

— 258 —

Gidiyorum hayhaya
Kaldırdı beni kaya
Vurun beni öldürün
Nişanlım size kala.

— 259 —

Harmandan gel harmandan
Dolaş da gel ormandan
Yeter kahrın sevdiğim
Kestin heni dermandan.

— 260 —

Harman yeri yalacık
Sokakları daracık
Yâr seni alacam emme
Memelerin ufacık.

— 261 —

Harmanlıkta kuyu var
Ilıcacık suyu var
Köyün oğlanlarının
kuzu çalma huyu var.

Osman Nazif

[1] Gövermek : Yèşil ile mavi arasında bir renk almak

KARACAOĞLANIN BASILMAMIŞ ŞİİRLERİ

— 1 —

Sıdkıla baktım da güzelin genci
Ağzının içinde dişleri inci
Alyusuf ayvası da Aydın turuncu
Göğsü koşar koşar düğmeli gelin.
Utanma perdeyi kaldır aradan
Kusursuz yaratmış seni yaratan
Kaşın, gözün görünmiyor karadan
Kaşları, gözleri sürmeli gelin.
Haramicı olmuş yola inmişsin,
Öldürmüş âşıkı kana girmişsin.
Giyinmiş, kuşanmış güzel olmuşsun
Güzellik kıymetin bilmeli gelin.
Der Karacaoğlan da bu size arzdır.
Güzeli metetmek boynuma farzdır.
Kara kaş altında sürmeli gözdür.
Âşığın bahşışın vermeli gelin.

— 2 —

Altın kafes idi benim durağım,
Dost elinden berelendi yüreğim.
Evvel yakın idim şimdi yırağım
Felek beni nazlı yârden ayırdı.
Dostumun yaylası çayır çimendi
Şu şirin dillerden ıkrarın verdi
Yeminler eder de ayrılmam derdi
Felek beni nazlı yârden ayırdı.
Kumaş olam arşın arşın yırtılam,
Köle olam çarşılarda satılam
Vadem yetmedi ki ölem kurtulam
Felek beni nazlı yârden ayırdı.
Der Karacaoğlan da yanam alışam
Akam gidem şu sulara kavuşam
Yok başına gelmiş varam danışam
Felek beni nazlı yârden ayırdı.

— 3 —

Koyverdim kuşu da gitti dumana
Ötesin sorarsan âhır zamane
Bilmem akıllı mı bilmem divane
Boğum boğum kınalanmış sürmeli.
Ayağına giymiş telli yemeni
Aramızdan kaldıralım gümeni
Aç göğsünü kız görem memeni
Boğum boğum kınalanmış sürmeli.
Koltuğuna vurmuş bir topça cüzü
Ciğerime kâr etti nazlımın sözü
Cennetten mi çıktın kahpenin kızı
Boğum boğum kınalanmış sürmeli.
Karacaoğlan derde ne kadar öğdüm
Olanca emeğim havaya verdim
Soyundum bir gece koynuna girdim
Boğum boğum kınalanmış sürmeli.

— 4 —

Dinlen hey ağalar birin birin söyleyim
Ak yârile muhabbetim düzgündür.
Değmiş mi ola bir kötünün elleri
Ak göğsünün düğmeleri çözgündür.
Niçin bir gider bir döner bakarsın
Her bakışta ta canımı yakarsın
Alyanak üstüne sünbül takarsın
Kaç bir yana zülüflerin bozgundur.
Zalim engel girdi aman araya
Kömür gözlüm ben varamam oraya
Devre [1] merhem vurdun gene yaraya
Yaralarım onun için azgındır.
Mestine hey Karacaoğlan mestine
Dostu olan gül gönderir dostuna
Kızılırmak olsam akmam üstüne
Ateşinden kara bağrım ezgindir.

— 5 —

Evvel ben de ücelerde gezerdim
imdi enginlerden akan ben oldum
Süren sürdü o yavrunun sefasın
Kahrını, cefasın çeken ben oldum.
Üce dağda bir bölücek kar idim
Garbi değdi erim erim eridim
Evvel muhabbetli yârim ileydim
Şimdi köşelerde yatan ben oldum.
Dolaştırdın bana Urumu [2] Şamı
Bilmez o cahiller terkeder seni
Evvel gül dalına belerdin beni
Şimdi hardal[3]gibi kokan ben oldum.
Karacaoğlan böyle oldu bu işler
Oturmuş sevdiğim hasbuhale başlar [4]
Bir konak yaptırdım kavim, kardeşler,
Çeküp ilk direğin yıkan ben oldum.

---

[1] Devre : Yanlış.
[2] Urum : Çukurovada, Konya, Niğde ve Aksaray havalisine Urum derler.
[3] Hardal veya sade har : Defne
[4] Hasbuhal: hasbale gibi okunacak.

— 6 —

Sabahtan uğradım ben bir geline
Görse de görmezden gelir yâr beni
Düştüm ateşine yandım dutuştum
Kara kaşlım ne haldeyim gör beni.
Oturmuş sevdiğim zülfünü tarar
Gönül mecnun olmuş leylâsın arar
Korkarım sevgilim bir kötü sarar
İşitirim helâk eder ar beni.
Elâ gözlüm senin neslin bilmezem
Öyle her kötüye meyil vermesen
Merdoğlu merdim sözden dönmezem.
Çıktı sözüm yâr yolunda bil beni.
Karacaoğlan der ulular ulusu
Başına vurunmuş çelenk eğrisi
Sana diyem nazlım sözün doğrusu
Ciddî sözüm al koynuna koy beni.

— 7 —

Kargıcak'ta bir güzele uğradım
Elâ gözler ispir gibi bakıyor
Görmeden de görmemesi yeğ imiş
Aşkı düştü yüreğimi yakıyor.

Kaşlarını benzettim ilâmelife
Yaktı yüreğimi tuttu yalıfa
Kallemis mi döktün kara zülüfe
Kara zülüf burcu burcu kokuyor.

Sırtına giyinmiş sütmavi saya
Cemalin benzettim şol doğan aya
Kendine uydurmuş bir katar maya
Urumu deyip yaylasına çekiyor.

Karacaoğlan öğdüğünü öğüyor
Altın küpe al yanağı döğüyor
Bini verdin beşyüz daha değiyor
Zalim yokluk kız boynumu büküyor.

— 8 —

Annacımdan gelen güzel
Eğri bağlar başlarını
Küstün ise barışalım
Sil gözünün yaşlarını.

Evlerin önü kuyu,
Kuyudan alırlar suyu
Çok küçüksün daha büyü
Hesap ettim yaşlarını.

Karaçalıda gül bitmez
Karga bülbül olup ötmez
Gündüz hayalimden gitmez
Alır gece düşlerini.

Karacaoğlan işlerini
Bağışlarım suçlarını
Kız gezecek yollarının
Ayıklarım taşlrını.

Bahadırlı oğlu
Osman

HALK İNANMALARI

I

ÇERKEŞTE

1 — Çerkeşte mahsulün bereketli olup olmadığını anlamak için, tarla sürülmeden evvel sahibi çuvaldan bir hapas (bir avuç) buğday alır. Bunları çift çift ayırır. Bu işe « çiftleme » denir. Nihayette buğday çift gelirse o sene alınacak mahsulün bereketli olacağı, tek gelirse tarladan az nasip alınacağı anlaşılır.

2 — Çiftleme için bir çuvaldan alınan bir avuç buğday çiftlendiği zaman, nihayette çift buğday kalırsa o çuvaldaki buğday tohumluk yapılır, tek kalırsa o buğday ekilmez.

3 — Köyde cenaze olduğu zaman çift sürülmez.

4 — Rumî şubatın ilk günü tarla sürmek iyi sayılmaz.

5 — Zirat (bayramdan bir gün evvelki gün, arife) günü « tekbir girdi » denerek dört gün tarla sürülmez.

6 — Hasatda ekinin savrulacağı gün bir kişi abdest alır, harman yerinde namaz kılar. Sonra yerden

üç taş alır. Ekinin altına koyar. Ekin orada taşların üstüne kalburlanır. O taşlar ekinle beraber ambara konur, sonra tohum ekilirken taşlarda tohumla beraber ekilir. Bu taşlar, bereket sayılır.

*
* *

7 — Avcı, kurduğu kapanlarla hiç bir şey yakalıyamazsa, kapanı evinin merdiveni altına koyar. Eve gelen bir gebe kadın, haberi olmadan kapanın üzerinden geçirilir. Ondan sonra kapan tekrar av yerine götürülüp kurulur. Kapanın üzerinden gebe kadının atlaması uğur sayılır.

8 — Avcı sabahlayin çok erken ava giderken ilk tesadüf ettiği kimse kadın olursa avını uğurlu saymaz, ilk rastladıkları camiden çıkmış imam veya meyzin olursa avı uğurlu olacağına inanır.

9 — Avcılar tavşan veya tilki için kapan kurmağa giderlerken bir adama tesadüf ederlerse onu uğursuz sayarak geri dönerler. Fakat bazan ehemmiyet vermeden o insanın uğurlu olup olmadığını denemek maksadile geri dönmezler, bilâkis yollarına devam edip kapanlarını kurarlar. Eğer av tutulur, tesadüf ettikleri adamın uğurlu olduğu anlaşılırsa artık her zaman kapan kurmağa giderlerken uğurlu saydıkları adamın kapısının önünden geçerler.

10 — Avcı yola çıktığı zaman birisine rastlar da rastladığı adam kendisine «Uğurlar olsun» diyecek olursa avcı bunu uğursuz sayar.

II

İSTANBULDA

11 — Bir balıkçı balık tutarken yanına gidip «Bana biraz balık ver» denirse, balıkçı uğursuz bildiği için vermez. Ancak «Rastgele», yahut «Bereketli olsun» denirse ağda çokça balık çıktığı takdirde balıkçı kendiliğinden bir miktar balık verir.

12 — Bir balıkçıya «Yarın bana lüfer, yahut uskumru getir„ denirse balıkçı bu sözü uğursuz sayar. Çünkü denizle pazarlık olmaz, ne balığı çıkacağı, hattâ balık tutulup tutulamıyacağı belli olmaz.

*
* *

13 — Bir ev kiralandığı, yahut satın alındığı zaman evi kiralıyan, yahut satın alan kimse, ilk defa girişinde eve ayna, ekmek ve şeker götürür. Ayna götürmekten maksat evde geçecek günlerin ışıklı ve uğurlu olmasını temin etmektir. Ekmek götürmekten maksat da, evin hayırlı olması evi içinde bulunuldukça darlık görülmemesini temindir. Şeker ise evin köşelerine serpilir ve bu suretle periler memnun edilir.

14 — Yatan çocuğun üzerinden atlanmaz, atlanırsa çocuğun boyu kısa olur.

Refik Cemil

III

BALIKESİRDE

15 — Dizi uyuşanı gebe kadına gönderirler.

16 — Sağ kulak çınlarsa iyi, sol kulak çınlarsa fena haber duyulur.

17 — Sağ göz seyirirse iyi, sol göz seyirirse fena haber alınır.

18 — Kaşları kaşınan kimse gurbetten dönmüş birini görür.

19 — Burun kaşınırsa kavga edilir.

20 — Sağ avuç kaşınırsa para verilir, sol avuç kaşınırsa para alınır.

21 — Ayakları kaşınırsa ve ayakkabıları birbiri üzerine gelirse yola gidilir.

22 — Dudak kaşınırsda öpüşülür.

23 — İnsanın üstünde örümcek gezerse yeni elbise giyileceğine inanılır.

24 — kadının başından bir tel saç alnından aşağıya doğru düşerse misafir geleceğine hükmolunur.

25 — Mangal karıştırılırken bir ateş amudî bir vaziyette kalırsa misafir gelecegine itikat edilir.

26 — Yemek yenirken ekmekten bir lokma koparılıp sofra üzerinde unutulursa ve diğer bir lokma koparılırsa misafır geleceğine inanılır.

27 — Evini süpüren bir kadın, süpürme ameliyesini bitirmeden aynı evde diğer biri bu işe başlarsa ilk süpürenin başı ağrır.

28 — Yolda yürünürken ayakkabı ayaktan çıkarsa misafir gelir.

29 — Kedi güneşe karşı oturup sırtını yalarsa yağmur yağar, arkasını yalarsa hava açılır.

30 — Evde odaya tavuk girip silkinirse eve misafir gelir, tavuk odada silkinir ve üzerinden toz dökülürse hediyeli misafir gelir.

31 — Soğan, sarmısak ve yumurta kabukları ateşe atılmaz, atılırsa kokusu perileri rahatsız eder ve insanın çarpılmasına sebep olur.

32 — yıkanmış çamaşırı durmadan giyen kimsenin üstünden peri atlar.

33 — İkindiden sonra örümcek yuvası bozan kimsenin yuvası dağılır.

34 — Ensesinden öpülen çocuk yalancı olur.

35 — El ile ensesine vurulan kimsenin kısmeti kesilir.

36 — Ağzı öpülen çocuk çabuk konuşmaz.

37 — Ayağının altına vurulan çocuk çabuk yürümez.

38 — Çocuğun çabuk konuşması için, evde kanarya varsa, onun su içtiği fincandan çocuğun ağzına su sürülür.

39 — Çocuğun çabuk konuşması için bir kırlangıç tutulur. Çocuğun tükürüğü üç defa çocuğun ağzından kırlangıcın ağızına götürülür ve yine çocuğa iade edilir.

40 — Çocuğun çabuk konuşması için evdeki kaşıklar yıkandıktan sonra temiz bir tas suda çalkanır ve o su çocuğa içirilir.

41 — Çocuğun çabuk yürümesi için «Ayakdede» denilen türbenin etrafında kolundan tutulup üç defa döndürülür ve yerden bir taş alınarak mezarın üzerine konur.

42 — Balıkesirde «Karesidede» türbesi vardır. Burada « Karesi dede»ailesile medfundur. Evlenemiyen genç kızlarla herhangi bir ar-

zusu olan bir kimse muratlarının husulü için buraya gelirler, dedeyi ziyaretten sonra «Eğer muradım olursa Karesi dedenin üstüne bir telli boncuk, veya ipekli bir gömlek yahut seccade koyayım» diye adak adarlar. Arzuları tahakkuk ederse adaklarını ifa ederler. Karesi dedenin türbesi, bu suretle getirilmiş birçok eşya ile doludur.

43 — Bazı çocuklar deriden bir torba içinde doğarlar. Böyle doğan çocukların kısmeti çok açıktır. Bu deriden torba kurutulur, üzerine Ayetülkürsü yazılır ve hamaylı halinde çocuğun babası bunu üzerinde taşır. Çocuğun kılıf içinde doğduğunu ailesi farketmezse, ebe kılıfı saklar. Çünkü gayet uğurludur.

44 — Gece sakız çiğnenirse ölü eti çiğnenmiş olur.

45 — Loğosa kırklanmodan evinden dışarı çıkarsa dağlar titrer.

46 — Loğosa kırklanmadan bir eve misafir giderse o evde bir sene mütemadiyen bardak, fincan gibi şeyler kırılır. Kırklanmamış bir loğosayı diğer kırklanmamış bir loğosa ziyaret ederse, bunlar çocuklarını hemen arka arkaya oturturlar ve kendileri birer iğne değiştirirler. Sonra çocuklarını değiştirip iğnelerini tekrar alırlar.

47 — İki kırklanmamış loğosa, biribirinin çocuklarını yerde oturur vaziyette görürlerse çocuklardan birini kırk basar. O çocuk hastalanır ve nihayet ölür. Bunun için bir loğsa diğer bir loğosayı ziyaret ederse ziyareti kabul eden loğosa çocuğunu hemen yerden kaldırır, sonra diğerlerinin çocuğile arka arkaya oturtur, bu suretle çocukların birdenbire yekdiğerini görmemeleri temin edilir.

48 — Loğosanın ve çocuğun çamaşırları gün battıktan sonra dışarıda bırakılmaz, bırakılırsa çocuk uğrak olur, bütün vücudü yara, bere içinde kalır. Bu suretle vücudü yara, bere içinde kalan çocuğu iyileştirmek için çivit renginde bir bez parçası kiremitler üzerine veya saçağa atılır. Bu bez parçası bir gece dışarıda kalır. Ertesi gün bunu alıp yakarlar, külünü zeytinyağile karıştırıp çocuğun vücudüne sürerler. Annesini de okuturlar ve ona da çamaşırını günlükle tütsüledikten sonra giydirirler•

49 — Kapının eşiğinde oturan iftiraya uğrar.

50 — Bazı kimselerin ağzının iki tarafında yara olur. Böyle kimseler için «Şeytan gem taktı» derler. Bu yaraların ilâcı, sabahlayin güneş doğmadan kalkıp sokak kapısının halkasını üç defa yaralara sürmektir.

51 — Bıçak üstüne oturan kadın erkek çocuk doğurur.

52 — Akşamdan sonra evden maya, elek, kazan, tava verilmez, maya, elek, tava verilirse evden bereket kaçar, kazan verilirse ölü çıkar.

53 — İnsan boynuna tesbih geçirirse borçtan kurtulamaz.

54 — Tesbih odada asılı durursa insan borçlu olur.

Güreş, cirit gibi oyunlarımız arasında mühim bir yer alması icabeden millî bir oyunumuz da, bugün Anadoluda adı ve izi tamamile unutulmağa yüz tutmuş olan « Çıkrıncak » oyunudur.

Safrabolu köylerinde, yedisinden yetmişine kadar güreşmemiş, cirit oynamamış insan halk nazarında garip bir tesir bırakmaktan kendini kurtaramaz, ancak son yıllar içinde, bu oyunlar gençler tarafından ihmal edilmiş bir haldedir.

Düğün dernek gibi eski ananelerin maruf şekil ve kayıtları ortadan kalkınca; düğünlerde gençler tarafından temsil suretile yapılan Seymen teşkilâtının belli başlı meharetleri olan cirit, güreş oyunları da tarihe karışmak meylini göstermiştir.

---

55 — Yazın ilk buğday mahsulü tarladan geldikten sonra hemen öğütülüp yapılan halka şeklinde bir çörek pişirilir, bu çörek her hangi bir sokak çeşmesinin musluğuna geçirilip bırakılırsa, o evde bereket su gibi akar.

56 — Bir çocuk iki yaşına geldiği halde memeden kesilmezse ondan sonra annesinden emdiği süte « seferiye sütü » derler. Böyle çocuklar daima annelerinden ayrı yaşarlar ve hayatlarını gurbette geçirirler. Onun için çocuklara iki yaşından sonra meme verilmez.

Ruhi Sadi

Çıkrıncak oyunlarının Safrabolu köylerinde izlerine ancak on beş yıl evvel rastlamak mümkün olabiliyordu. Son yıllar içinde bu oyun da yeni yetişen gençler tarafından hemen hiç hatırlanamamaktadır.

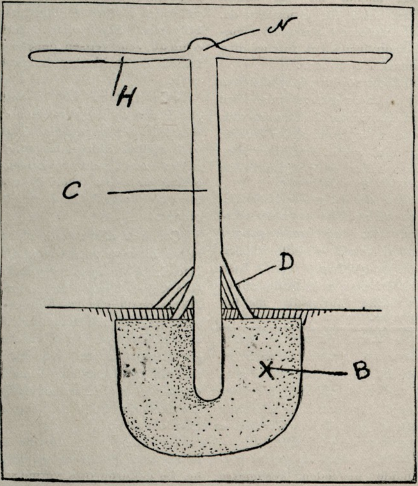
« Çınkrıncak » lar İstanbulda çocukların oynadığı meşhur « Tahtaravalli » nin benzeridir. Tahtaravalli malûm olduğu üzere üç dört metro uzunluğunda bir kalasın tam ortası bir metro yüksekliğinde bir kayaya konmak suretile teşkil olunur.

Çocuklar tahtaravallinin her iki ucuna biner ve vücutlarının ağırlığı nisbetinde bir aşağı bir yukarı inip çıkarlarken hep bir ağızdan : «Tahtaravalli yavalli» diye haykırışırlardı. Çıkrıncakları tahtaravalliden ayıran hususiyet gerek kurulma ve gerek oynatma şekillerindedir. Tahtaravalliyi İstanbulda çocuklar, çıkrıncağı ise Safranboluda yetişkin kızlarla kadınlar ve delikanlılar oynarlar.

İlk önce yerde bir, bir buçuk metro derinliğinde bir çukur kazılır. Bu çukurun orta yerine şekilde görüldüğü gibi muhaddep bir taş (B) oturtulur. Taşın etrafı toprak ve çakıllarla iyice sıkıştırılır. Bu suretle taş her hangi bir zorlama halinde yerinden kımıldamıyacak bir vaziyette tespit edilmiş olur.

Taşın ortası çukurdur. Bu çuku-

run dibine bolca zeytin yağı ve kömür tozu konduktan sonra dört, beş (C) metro uzunluğunda kalın ve üstüvanî bir direk konmak lâzım konulur. (C) direğinin herhangi bir zorlama halinde sağa ve sola doğru igilmemesini temin için de dört küçük mesnet (D) toprakla (C)

gelir. Bu direğin (B) muhaddep taşına giren ucu taşın çukuruna uygun gelebilecek bir tarzda bulunr ve katranla bu kısım iyice katranlanır. Bu iş bittikten sonra (C) diregi (B) taşı içine kolaylıkla diregine verevli bir şekilde kakılır. Mesnetler direğe çivi ile iliştirilemez; mesnetlerin direkle birleşen kısımlarına da zeytin yağı dökülür.

(C) direğinin üzerine yine dört metre uzunluğunda gayrı muntazam

üstüvani bir direk (H) serbest olarak konulur. Bu direğin tam orta yerinde bir oyukluk (N) açılır. Bu oyuk arasına (C) direği geçirilir. Oyuk arasına kömür ve yağ konulur. (H) direğinin her iki uçlarında birer elle tutulabilecek ağaç ve ipler de bulunur. Bu ipler ve ağaçlar oyuncuların yere yuvarlanmamasını temin eder.

Bu suretle «Çıkrıncak kurulmuş olur.

(C) direği oyun esnasında gerek sağa ve gerek sola doğru kaidesi etrafında döndüğü gibi, (H) direği de sağa ve sola doğru süratli devirler yapabilecek bir hassasiyet alır; aynı zamanda bu direk oyuncuların ağırlığına göre « Tahtaravalli» de olduğu gibi bir aşağı bir yukarı hızlı inme ve yükselmelere de müsaittir. (H) direği sadece orta noktasındaki oyuklukla (C) direğine ilişikli olduğundan çıkma ve fırlama tehlikeleri de her dakika için vardır.

Direklerin hareketlerinde gerek (B) taşı haznesinde ve gerek (N) çukurunda bulunan kömürler gıgışdamağa ve gıcırdamağa başlar. Oyuncular çıkrıncağın (H) direğinin iki uç tarafının yere bakan kısımlarında topraktan tümsekcikler yaparlar ve bu tümseklerden karşılıklî olmak üzere (H) direğinin her iki ucuna birden sıçırar ve direğin uçlarından ellerile tutarlar. Oyuncular çıkrıncağın büyüklüğüne göre adet itibarile birden altıya kadar artabilir. (H) direğinin her iki ucuna asılan oyuncular gövdelerinin ağırlığı nisbetinde (H) dirğini toprağa doğru bir aşağı bir yukarı indirirlerken ayakları yere temas eden oyuncu kümesi gövdelerinin istikametine doğru toprağı hızla iter, çıkrıncağı da bu suretle süratle döndürmeğe başlar. Oyuncular öyle süratli devirler yaparlarki oyunu hariçten seyredenler devirler esnasında adeta oyuncuları seçemez. Oyunda mukavemet esastır. En fazla devre tahammül gösteren küme oyunun galibi sayılır. Oyun esnasında ayaklar gövde ve akıl daima harekettedir. Oyunda en küçük bir kusur ve ihmal en büyük tehlikeyi doğurabilir.

A. Baha

Istanbulda derlenmiş

ATA SÖZLERİ

Acele ile menzil alınmaz.
Acele işe şeytan karışır.
Acelen ne, kelle mi götürüyorsun?
Acele yürüyen yolda kalır.
Acemi çaylak bu kadar uçar.
Acem kaması gibi iki tarafa çalar.
Acı acıyı bastırır.
Acı söz insanı dinden çıkarıri, tatlı söz yılanı deliğinden çıkarır.
Acı patlıcanı kırağı çalmaz.
Aç aman bilmez.
Aç ayı oynamaz.
Aç esner, âşık gerinir.
Aç ile eceli gelen konuşur.
Aç gezmekten tok ölmek yeğdir.

Aç gözünü, açarlar gözünü.

Aç kendini ateşe salar.

Aç kurt yavrusunu yer.

Aç olan kılıca sarılır.

Aç ölmez gözü kararır, borçlu ölmez benzi sararır.

Aç doymam tok acıkmam sanır.

Aç tavuk kendini arpa ambarında sanır.

Aç tokun yüzüne bakmakla doymaz.

Aça dokuz yorgan örtmüşler, yine uyuyamamış.

Açın karnı doyar, gözü doymaz.

Açın uykusu gelmez.

Açlıktan kimse ölmemiş.

Açlıktan köpük kusar.

Açlıktan ne haber?

Açlıktan nefesi kokar.

Açtırma çuvalın ağzını.

Açtırma kutuyu, söyletme kötüyü.

Açık ağız aç kalmaz.

Açılan solar, ağlıyan güler.

Adam adam ama pehlivan başka.

Adam adamı bir kere aldatır.

Adam adam sayesinde adam olur.

Adam adamdan korkmaz, hatır sayar.

Adam değil bostan korkuluğu.

Adam eti ağırdır.

Adam ahbabından belli olur.

Adam iş başında belli olur.

Adam kıtlığında keçiye Abtürrahman çelebi derler.

Adam oğlu hilekârdır kimse bilmez fendini.

Her kime iyilik edersen sakın andan kendini.

Adam oğlunun elinden uçanla kaçan bile kurtulmaz.

Adam olana bir söz yeter.

Adam olacak oğlan .... bellidir.

Adam olacağına büyüdükçe cudam oluyor.

Adam oluncaya kadar daha dokuz fırın ekmek ister.

Adam var, admcık var.

Adamdan başka her şeye benzer.

Adamın aklı zıvanadan çıkacak.

Adamın iyisi alışverişte belli olur.

Adı çıktı dokuza, artık inmez sekize.

Adamak kolay, vermek zor.

Adamakla mal tükenmez hak saklasın vermekten.

Âdet yerini bulsun.

Âdetullah böyle cari olmuş.

Adını deliye, ... çalıya koymuşsun.

Adımıma yüz altın verseler ayağımı atmam.

Ağaç yaşken eğilir.

Ağaca balta vurmuşlar, sapı bendendir demiş.

Ağaca çıksa papucu yerde kalmaz.

Ağanın hoşafına gitti.

Ağ it, kara it, hepsi bir it. (Gaziantep)

Ağlarsa anam ağlar, kalanı yalan ağlar.

Ağlıya ağlıya iki gözden olsun.

Ağlamaz, gülmez.

Ağlamıyan çocuğa meme vermezler.

Ağır ahenk fıstıkı makam.
Ağırlığınca altın tartılır.
Ağır oturda molla desinler.
Ağır taş batman döver.
Ağustosta suya girsem balta kesmez buz olur.
Ağustosun yarısı yaz yarısı kış.
Ağız açar, göz yumar.
Ağız yorgunluğundan kulak dolgunluğu bin kat iyidir. (Gazi antep)
Ağız yüreğin taşıdığını söyler.
Ağıza tat, buğaza feryat.
Ağzını açacağına gözünü aç.
Ağzını havaya açmış.
Ağzını havaya aç.
Ağzını kiraya mı vermiş?
Ağzını poyraza açsın.
Ağzına bir parmak bal çaldılar.
Ağzına bir zeytin verir,ardına tulum tutar.
Ağzına tat bulaştı.
Ağzının gevişi, durmadan söyler.
Ağzından bal akar.
Ağzından çıkanı kulağı işitmez.
Ağzından ekmeğini alsalar ses çıkarmaz.
Ağzından hayır çıkmaz bari şer söyleme.
Ağzından söz dirhemle çıkar.
Ağzından şeker akar.
Ağzile kuş tutsa gene nafile.
Ahlatın iyisini ayı yer.
Ahmak toplamış, akıllı yemiş.
Ahrette şefaat edecek değil ya.
Ahrette mi şefaat edecek.
Ak akçe kara gün içindir.
Ak koyunu gören içi dolu yağ sanır.

Akla karayı seçer.
Arka su gelinciye kadar kurbağanın gözü belirir. (Gazıantep)
Akar su murdar olmaz.
Akar su pislik tutmaz.
Akacak kan damarda durmaz.
Akrabanın akrabaya akrep etmez ettiğin.
Akrep gibi hemem sokar.
Akıl akıldan üstündür.
Akıl erdirebilirsen aşkolsun.
Akıl hocası kesildi başımıza.
Akliie çok yaşasın.
Akılla fetva verilmez.
Akıl para ile satılmaz.
Akıl yaşta değil baştadır.
Aklı başından bir karış yukarı.
Akla gelmiyen başa gelir.
Aklıma gelen başıma geldi.
Akıllı babanın akılsız evlâdı.
Akıllı düşman akılsız dostdan iyidir.
Akşam güneşidir çabuk geçer.
Akşamın hayrından sabahın şerri yeğdir.
Akşamın işini sabaha bırakma. (Koyma)
Akşamın sabahı var.
Akşamdan sonra sabahlar hayır olsun.
Alacakla verecek ödenmez.
Alacağına şahin, vereceğine karga.
Alan aldanmaz, satan aldanır.
Alan almış, satan satmış, bize ne?
Alan da pişman, satan da.
Alan hoşnut, satan hoşnut bize ne?
Alan yok satan neylesin, satan yok alan neylesin?

Alçacık dağları sen mi yarattın?
Alçacık dağlara kar yağsa kış değil mi,
Kişi halini bilse hoş değil mi?

Alçak yerde yatma sel alır, yüksek yerde yatma yel alır.

Aldatayım diyen aldanır.

Âlem bir yere gelse yine dediği dedik.

Âlemi kendin gibimi bilirsin?

Âleme bir parmak bal olmuş.

Âleme şan verdi.

Âleme yaranılmaz.

Âlemde kimse açlığından ölmemiş.

Âlemin ağzı torba değil ki çekip büzesin.

Âlemin maskarası olmuş.

Alışmış kudurmuştan beterdir.

Alıcı,verici, kanlı gömlek giyici.

Allah balmumu yakana balmumu, yağmumu yakana yağ mumu verir.

Allah bir kapıyı kaparsa öbürünü açar.

Allah dağına göre kış(kar)verir.

Allah diyen açıkta kalmaz.

Allah diyen aldanmaz.

Allah dokuzda verdiğini sekizde almaz.

Allah herkesin gönlüne göre verir.

Allah imdat eylesin top çeken beygirlere.

Allah işini bilir.

Allah kardeşi kardeş yaratmış, kesesinini ayrı.

Allah kulunu darda koymaz.

Allah kuluna nefesi sayı ile vermiş.

Allah kuluna götürdüğü kadar vermesin.

Allah kuluna götureceği kadar verir.

Allah kulun karasını yüzüne vurmsın.

Allah kulundan geçmez.

Allah ne verirde kul götürmez.

Allah sağ gözü sol göze muhtaç etmesin.

Allah sevdiğine dert verir.

Allah üçün beşin arkasını kesmesin.

Allah verince kimin nesi demez.

Allah verince kimin oğlu, kimin kızı demez.

Allahı seven bizi tutmasın.

Allahın bildiği kuldan saklanmaz.

Allahın işine karışılmaz.

Allahın öldürmediğini kimse öldüremez.

Allahın sevmediğini kul da sevmez.

Allahın undurmadığını kim undurur.

Allahın verdiğini kul alamaz.

Allahtan gelene kul da razı.

Allahtan hayır iste hayır bulasın.

Allahla kulun arasına girilmez.

Allem etti, kallem etti, bir kalıba sokamadı.

Al gömlek gizlenmez.

Al gülüm, ver gülüm.

Al giymedim ki alınayım.

Al haberi git kabara kabara.

Al kaşağıyı, gir ahıra, yarası olan gocunur.

Al malını, gör hayrını.

Alma mazlumun ahını çıkar aheste aheste.

Almadım vermem, görmedim bilmem.

Almadan vermek Allaha mahsustur.

Almazsın, satmazsın, pazarda ne işin var?

Alın terile, göz nuruyle kazanılanın kıymeti bilinir. (Muğla)

Alnım açık, yüzüm pâk. (ak)

Alına yazılan başa gelir.

Alnının âr damarı çatlamış.

Alnının terile mi kazanmış.

Altın çamura düşmekle tunç olmaz.

Altın eli bıçak kesmsz.

Altın pas tutmaz.

Âlet işler, el öğünür.

Altı üstüne döndü.

Altta kalanın canı çıksın.

Aman diyene kılıç olmaz.

Amasyanın bardağı, biri olmazsa biri daha.

Emanetini al allahım.

Ana baba duası almış.

Ana deli, baba deli.

Beşikteki baş sallayı(Gaziantep)

Ana evlattan geçmez.

Ana gibi yâr olmaz.

Ana hakkı ödenmez.

Analı kuzu, kınalı kuzu.

Ana yiğitin kalkanıdır.

Anası onu doğuracağına kâşki taş doğursaydi,

Anası söylemeden kızı tamamlar.

Anasına bap kızını al, kenarına bak bezini al.

Anasından doğalı hiç gülmemiş.

Anasından emdiği süt burnundan geldi.

Anasının karnında dokuz ay on gün nasıl durmuş?

Anasının nikâhını ister.

Anladımsa arap olayım.

Anlar ama anlamak işine gelmez.

Anlaşılmaz bir boyadır vehbinin kerrakesi.

Anlatışa göre fetva verirler.

Anlıyana sivri sinek saz, anlamıyana davul zurna az.

Ansınlar beni de bir çürük elma ile olsun.

Aptal düğünden, çocuk oyundan usanmaz.

Aptal tekkede, hacı mekkede.

Apdestimde şüphem yok.

Araba ile tavşan avlanmaz.

Araba kırılınca yol gösteren çok olur.

Aralarında dağ kadar fark var.

Aralarından su sızmaz.

Aramıza kimse giremez.

Aramızdan kara kedi mi geçti.

Arasında karlı dağlar var.

Araya taraya buldu.

Aramakla ele geçmez.

Arayan hulur, inleyen ölür.

Arayan mevlasını da bulur belâsını da. (cezasını da)

Ar belâsı.

Ar eden kâr etmez.

Ar namus hak getire.

Ar yiğidin berbatıdır.

Ar yılı değil kâr yılı.

Arla namusu peynir ekmekle yemiş.

Arından yere geçecek.

Arsız neden arlanır.

Arsıza yüz verince astarını da ister.

Arsızın yüzüne tükürmüşler, yağmur yağıyor demiş. Daha var

M. H.

GAZİANTEPTE AŞIK VE GÜLLE OYUNLARI

Gaziantepte çocuk oyunlarının en belli başlıları aşık ve gülle oyunlarıdır. Anadolunun hemen her tarafında bilinen ve oynanan bu oyunların Gaziantepte bir çok nevileri vardır. Aşık bildiğimiz veçhile koyun ve keçilerin topuklarından çıkarılan bir kemiktir. Dört taraflı olan bu kemiğin her tarafına birer isim verilmiştir ki aşık oyunlarının bir çoğunda bu tarafların ayrı ayrı ehemmiyetleri vardır. Aşığın en oyuk tarafına çik, bunun karşılığı olan kambur tarafa tük, bunun yan tarafındaki en düz yerine kıt, bunun karşılığına da say derler.

Aşık oyunlarından *fısıh*: Bu oyun iki veya daha çok çocuğun bir daire şeklinde yere çömelerek oynadıkları bir oyundur. Her çocuk içlerinden birine bir aşık verir. Bu çocuk aşıkları avucu içersine alarak karma karışık bir vaziyette yere atar. Aşıkların aldıkları vaziyete göre oyuna devam edilir. Me selâ aşıklardan birisi kıt gelir, diğerlerinin hepsi tük olursa kıt gelen aşığın sahibi tük gelen bütün aşıkları alır. Eğer aşıklardan birisi say, diğerleri çik gelirse, say gelen aşığın sahibi çik gelen aşıkların hepsini alır. Demek ki aşığın bu oyunda iki tarafının gelmesi sahiplerini kazandırır ve yahut hiç olmazsa zarar ettirmez, diğer iki tarafı ise sahiplerini zarar ettirirler. Bu oyunda aşıklar birisi kıt gelir, diğerlerinin bir kısmı çik, bir kısmı tük gelirse kıt gelen aşığın sahibi tüklerin hepsini alır. Çiklere de kendi aşığıle birer defa vurur, eğer bu vuruşla çikleri tük vaziyetine getirirse onları da alır, yok eğer getiremezse vurduğu aşığın sahibi de kendi aşığına vurarak onu çik ise tük, tük ise çik getirmiye çalışır. Aşığa bir kaç türlü vurulabilir. Ya el yumruk halinde sıkıldıktan sonra aşık bu elin üstüne konularak öbür elin orta ve şehadet parmakları biribiri üzerine getirilerek birdenbire şehadet parmağının orta parmak üzerinden kaydırılmasile husule gelen kuvvetle aşık ileri doğru fırlatılır. Yahut aşık sol avuç içine konularak sağ elin baş ve şehadet parmakları uc uca getirilerek parmakların kaydırılmasile aşık ileri fırlatılır. Aşıkların birisi say, birisi kıt gelirse diğer aşıklardan tük geleni kıt, çik gelenleri de say alır. Yok eğer aşıkların hiç biri konmazsa [aşıkların say veya kıt gelmesine aşığın konması derler] aşıklar bu defa da başka bir çocuk tarafından aynı veçhile alınır ve atılır. Eğer aşıklardan ikisi veya daha çoğu say veya kıt gelirse o zaman fır diye kaldırır, yeni baştan atarlar. Oyuncuların her birisi iskambil oyununda oyuncuların sıra ile kâğıt dağıtması gibi

aşıkları atar, böylece devam ederler. Neticede bir kısmı aşıklarını kaybeder, bir kısmı da kazanırlar. Oyuncular için aşıkların daima say veya kıt gelmeleri istenildiğinden aşıkların bu tarafları kara taşlara sürtülerek daima bu tarafları üzerine oturmaları temin edilir, böylece taşa sürülen aşıklara köylerde Kiblah, şehirde kildir denilir.

Say çakmak: çömelerek oynanılan aşık oyunlarından biridir. Bu oyunda çocuklar bir kaç aşığı birden bir arkadaşlarının avucuna korlar. O çocuk bunların yine hepsini havaya fırlatır, yere düşen aşıklardan biri veya bir kaçı say gelirse bu aşıkları atan [bu atışa çakmak derler] yerdekilerin hepsini alır. Eğer bu aşıklardan bir kısmı kıt gelirse kaç tane kıt varsa o kadar aşığı avucundaki aşıklara ilâve ederek kendinden sonra gelen arkadaşına verir. Eğer aşıklardan bir veya bir kaçı da say gelirse yere atılan aşıklarda hiç bir alâkası kalmaz ve yine aşıkları kendinden sonra gelen arkadaşına verir. Aşıkların hiç biri konmazsa aynı suretle hareket olunur ve sıra ile oyuna böylece devam edilir.

Yine yere çömelerek oynanan diğer bir oyun daha vardır ki bunda aşıklar nısıf kutru on, on beş santimetre genişliğinde bir daire dahiline atılır ve fısılıda olduğu gibi oyuna devam edilir, yalnız vuruşmalarda çizgiden çıkarılan aşık karşı tarafın olur.

Enekli: Bu oyun da iki veya daha çok çocuğun iştirakile oynanır. Oyuna iştirak eden çocuklardan her biri meydana bir kaç aşık korlar. Oyuna başlamak için evvelâ nısıf kutru yarım metre veya daha büyük bir daire çizilir. Bu dairenin merkezine de aynı veçhile nısıf kutru on, on beş santimetre olan ikinci ve küçük bir daire daha çizilir ve oyuncuların kattıkları [oyuna aşık koymağa aşık katmak derler.] aşıklarda bu ikinci daire dahiline ya sıra ile dizilir veya rast gele konulur, şimdi oyunun hazırlığı bitmiştir. Oyuncular büyük dairenin muhitinden iki buçuk, üç metre ileride bir çizgi üzerinde toplanırlar, içlerinden evvla birisi enek denilen koçlardan veya büyük koyunlardan çıkarılmış kocaman bir aşığı küçük dairedeki aşıklara doğru baş ve şehadet parmakları arasından fırlatır, eğer bu fırlatışta enek aşık kümesine çarpmaz, veya çarparda aşıklardan hiç birini küçük daire haricine çıkaramazsa öbür oyunculardan birisi aynı şekilde eneğini aşık kümesine atar. Farzedelim ki bu atışta enek aşıklardan hiç olmazsa birini büyük daire haricine çıkarmış, bir kaç tanesini de ancak küçük daire haricine çıkarabilmiştir, bu halde eğer enek büyük daire dahilinde kalmışsa atan oyuncu küçük daire haricine çıkan bütün aşıkları alır ve ikinci defa da bir ayağını büyük dairenin üzerine basarak yine eneği küçük daire dahilindeki aşıklara doğru fırlatır, yok eğer bir oyuncu

ilk atışta aşıklardan bir kaçını ancak küçük daire haricine çıkarabilir, büyük daire haricine hiç birini çıkaramazsa bu küçük daire haricine çıkan aşıkların hepsini kendisinden sonra oynayacak oyuncu alır. Eneğin daire dahilinde, haricinde olmasının kıymeti yoktur. Eğer enek aşıklardan bir kaçını büyük daire haricine çıkarabilirse burada eneğin büyük daire dahilinde kalmasının kıymeti vardır. Çünkü eğer enek büyük daire haricine çıkarsa o oyuncu ancak büyük daire haricine çıkan aşıkları alabilir, küçük daire haricine çıkıpta büyük daire dahilinde kalanlar bir tarafa konulur. Enek sahibi eneğinin durduğu yerden küçük daire dahilindeki aşıklara bir atış daha yapar. Bu defa bir kaç aşığı büyük daire haricine çıkarmağa muvaffak olmakla beraber enek de büyük daire dahilinde kalırsa evvelki atışlarında küçük daire haricine çıkardığı aşıkları da tekrar alır. Esasen o aşıklar bir tarafta durur, eğer yine enek harıce çıkarsa yani büyük daire dahilinde kalmazsa bakarız, bu atışta da oyuncu büyük daire haricine aşık çıkarabilmiş mi, eğer çıkarmışsa evvelce olduğu gibi eneğin durduğu yerden bir daha tekrar atabilir, yok eğer büyük daire haricine hiç aşık çıkaramamışsa evvelce küçük daire haricine çıkarıpta yine büyük daire dahilinde kalan aşıklar kendisinden sonraki oyuncunun olur ve o oyuncu bir ayağını büyük dairenin üzerine basarak bu defa kendi eneğini küçük daire dahilinde kalan aşıklara doğru fırlatır ve oyun küçük daire dahilinde hiç bir aşık kalmayıncaya kadar devam eder. Bu oyunda bütün maharet hiç olmazsa bir aşığı büyük daire haricine çıkarabilmekle beraber kendi eneğini büyük daire dahilinde bırakabilmek ve mümkün olduğu kadar da çok aşığı küçük daire haricine çıkarmaktır. Fakat eğer enek büyük daire haricine çıharsa bu oyuncu ancak büyük daire haricine çıkardığı aşıkları alabilir, küçük daire haricinde büyük daire dahilinde kalanlar ise kendisinden sonraki oyuncunun olur. Oyunun umumî şeması bundan ibarettir.

Aşıkları çizgi haricine kolayca çıkarmak için enek olan aşığın oldukça ağır olması lazımdır. Eneğin tabiî ağırlığından başka bir ağırlık ilâvesi maksadile aşığın en oyuk tarafı kızgın bir şiş veya mıhla daha fazla derinleştirilerek kızgın kurşun akıtılır ve bu aşığa da kurşunlu aşık denir. [1]

Tuçlu : Tuçlu da aynen enekli gibidir. Yalnız burada enek yerine tuç ednilen ve bir aşık kalıbına tunç dökülerek yapılan aşık şeklinde bir tunç parçası vardır ki buna köylerde«demir aşık»da denir. Tuçlu ekseriya yüz yirmi tane olan ve «geçme» aşık denilen bir küme aşıkla oynanır. Bu aşıklar eneklide

[1] Halk arasında«Kurşunlu aşık gibi» tabiri sürat ve kuvvete delalet etmek üzere kullanılır, meselâ « Kurşunlu aşık gibi gidip gelmelisin » derler.

olduğu gibi küçük daire içersine konulur ve tuçlu eneklide olduğu gibi oynanır. Bunun enekliden en mühim farkı bu oyunda kazanmak için aşıkların hiç olmazsa yarısından fazlasını otmak (kazanmak) lazımdır. Aşıkların yarısından fazlasını kazanan taraf karşı taraftan ya bir miktar para veya aşık alır. Geçme aşıklara hiç dokunulmaz ve bunlar en sağlam aşıklardan seçilerek muhtelif renklerde boyanır. Bu oyunlardan başka tek aşıkla oynanılan bir *hıçıp* oyunu vardır ki bunu evvelce yine bu mecmuada yazdığımız için burada ayrıca tekrara lüzum görmiyoruz. Bir de iki aşıkla oynanılan bir nevi kumar oyunu vardır ki burada aşıklar tavla zarı gibi kullanılarak oynanır.

Gülle: Antepte her tarafta oynanılan zıpzıptan başka taş güllelerle oynanılan oyundan bahsedeceğim. Renkli mermerler çocuklar tarafından çekiç veya sert çakmak taşlarile muntazam bir surette yuvarlak hale getirildikten sonra zımpara kağıtlarile de iyice düzeltilir, sonra bu yuvarlak taşlar hususî kalıplarda zeytin yağı içerisine bırakılır, orada da bir kaç gün kalan bu yuvarlak taşlar mücellâ ve renkli olarak çıkarılır. İşte bu yuvarlaklar gülledir. Gülleyi herkes yapamadığından bazı çocuklar bunu sanat haline koyarak çocuk piyasalarına gülle yapmakla meşgul olurlar.

Gülle en fazla bir hattı müstakim üzerine birer metre ara ile dikilen aşık veya yere saplanmış meteliklerle oynanılır. Bu şekilde dizilen aşık veya meteliklere en uçtaki aşıktan veya metelikten takriben iki buçuk üç metre uzaktan sıra ile gülleler atılır.

Atış tarzı: Şehadet parmağı orta parmak üzerine getirildikten sonra gülle orta parmakla dördüncü parmak arasına konulur ve şehadet parmağı gerilerek orta parmak üzerindan süratle ve kuvvetle kaydırılır ve gülle de bu kuvvetle ileri doğru fırlar. Oyun başlarken oyunculardan birisi en öndeki aşık veya meteliğe doğru nişan alarak gülle fırlatır. Oyuncuların adedine göre dikilen bu aşık veya meteliklerden hangisini vurabilirse o kendisinin olur, hepsini birden vurarak alması da mümkündür ki o zaman herkes yeniden birer aşık diker. Birinciden sonra bütün oyuncular aynı şekilde güllelerini atarlar, en sonra atan bu oyunda kârlı çıkar, çünkü dikilen aşık veya meteliklerden başka atılan güllelere de isabet ettirebilirse bundan sonra meteliklere ikinci bir defa daha gülle atmak hakkını kazandığı gibi güllesi vurulan çocuktan da ayrıca bir aşık veya metelik alır. Demek ki ilk atan için hedef yalnız aşıklar olduğu halde müteakıp oyuncular için hedefler çoğalmış oluyor.

Bütün çocuklar güllelerini attıktan sonra oyun şu şekilde devam eder: Farzedelim ki hiç bir çocuk ne

dikili aşık veya metelikleri, ne de arkadaşlarının güllelerini vuramadı. Bu vaziyette ilk gülleyi atan çocuk güllesinin bulunduğu yerden kendisine en yakın olan gülle veya dikili şeyi nişan alarak atar, eğer vurabilirse zıp zıp oyununda olduğu gibi dikilen aşıkları ve arkadaşlarının güllelerini her vuruştan sonra sıra ile atmak hakkını kazanır. Eğer atar vuramazsa baştan ikinci olarak gülle atan çocuk aynı veçhile dikili şeyleri veya arkadaşlarının güllelerini vurmaya çalışır. Bütün oyuncuların güllelerini vuran çocuk dikili şeylerin hiç birini vuramasa dahi onların hepsini kazanmış olur. Çünkü diğer oyuncuların hepsi de saf harici olmuş olacağından kendisine rakip kalmamış demektir. Oyuncuların yekdiğerine yakın kalmalarına « merik kalmak » derler ki vurulması kolay bir vaziyet manasınadır.

Kara taştan yapılan ve bilardo bilyaları büyüklüğünde olan bir nevi gülle daha vardır ki bunlar münhasıran şehre mahsus olup ekseriya delikanlılar tarafından ufak bir kumar şeklinde oynanır. Bu güllelerle oynanılan oyun yukarda tarif ettiğimiz şekilde olup bunda fark bu güllelerin el ile kavranarak atılması ve oyunun ayak üzerinde dururken belin önüne doğru eğilerek müvazene temin edilmesi suretile güllenin ileri fırlatılmasındadır.

Enver Sadık

MASALLAR

AYŞE NİNE

Bir varmış, bir yokmuş, evvel zaman içinde, kalbur saman içinde bir Ayşe nine, Ayşe ninenin de bir oğlu varmış. Çocuk mektebe gidermiş. Bir gün Ayşe ninenin aklına bir inek almak gelmiş, çarşıya gitmiş, tanımadığı bir dükkâncıya vararak :

— Benden parasile süt alır mısın?

Diye sormuş. Dükkâncı da :

— Getir, alırım, günde nekadar süt getirebilirsin, demiş.

Ayşe nine :

— Günde bir okka süt getiririm.

— Cevabını vermiş. Dükkâncı:

— Peki, o halde bana yarın bir çömlek süt getir.

Ayşe nine :

— Yok, yarın getiremem, ancak iki sene sonra getirebilirim.

Bu muhavere üzerine dükkâncı Ayşe ninenin iki sene sonra bir çömlek süt getirmesine razı olmuş. Ayşe nine dükkâncıya :

— Öyle ise bana şimdinen bir lira ver, demiş. Dükkâncı ninenin istediği bir lirayı vermiş. Ayşe nine inek pazarına giderek güzel alaca bir dana beğenmiş. Danayı satan adamdan hayvanı kaça vereceğini sormuş. O adam danaya yüz elli kuruş istemiş. Ayşe nine :

— Ayul, benim yüz kuruşum var, elli kuruş daha nereden bulayım, kuzum bunu bana yüz kuruşa veriver.

Diye yalvarmış. Danayı satan razı olmamış. O zaman Ayşe nine:

— Bana bunu satmazsan kasaba satacaksın, kasap danayı kesecek, günah değil mi, hem dana büyüdüğü zaman size süt veririm.

Demiş. Ne ise al aşağı ver yukarı uyuşmuşlar. Ayşe kadın danayı bir liraya satın almış. Dana önde, kendi dananın arkasında köye dönmek üzere yola koyulmuş. Yolda önlerine bir hendek çıkmış. Dana hendekten atlamamış. Ayşe nine danayı hedeğin başında bırakarak biraz ötede duran bir köpeğin yanına gitmiş. Köpeğe :

— Şu dana hendekten atlamadı, gel bacağından ısırda can acısile hendeği aşsın, demiş. Köpek:

— Benim neme lâzım, dana bana bir şey yapmadı ki, ben de onu ısırayım; cevabını vermiş. Ayşe nine köpeğin yanından ayrılmış. Yakındaki ormanın kenarında oturan ormancıya gitmiş. Demiş ki:

— Ormancı baba köpek danayı ısırmadı, dana hendekten atlamadı. Bana bir sopa ver ki köpeği döveyim, o da danayı ısırsın, dana da hendekten atlasın. Ormancı Ayşe nineye sert sert bakmış:

— Köpek bana bir şey yapmadı ki ben de onu dövmek için sopa vereyim, git işine, demiş.Aşye nine ormancıyı da olduğu yerde bırakmış. Cıvardaki köye gitmiş. İlk rastladığı bir bakkal dükkânına girmiş. Bakkala:

— Bakkal bana biraz gaz yağı ile kibrit ver. Ormanı yakacağım. Ormancı bana bir sopa vermedi. Ben de köpeği dövemedim. Köpek danayı ısırmadı, dana da hendeği atlamadı.

Bakkal düşünmüş. Orman yanarsa ne olacak? Ayşe nineye dönmüş:

— Orman bana bir şey yapmadı ki ben de gaz yağile kibrit verip onun yanmasına sebep olayım.

Ayşe nine bakkaldan da bu sözü iştince oradan da ayrılmış, ortalıkta dolaşırken bir adama rastlamış. Sormuş:

— Sen nesin?

Adam:

— Ben hırsızım.

Ayşe nine:

— Mademki hırsızısın, gel şu dükkânı yağma et. Dükkancı bana gaz yağı ile kibrit vermedi. Gaz yağı ile kibrit ormanı yakmadı, orman bana bir sopa vermedi. Sopa Köpeği dövmedi. Köpek danayı ısırmadı. Dana da hendekten atlamadı.

Hırsız biraz duraklamış, sonra Ayşe nineye şunları söylemiş:

— İyi ama, ben göz önünde hırsızlık yapamam.

Ayşe nine hırsızdan da fayda gelmiyeceğini anlıyarak yürümeğe başlamış. Biraz daha giderek bir adama rastlamış. Ona da sormuş:

— Sen nesin?

Adam:

— Ben bekçiyim.

Ayşe nine:

— Hay Allah razı olsun. Ben

de seni arıyordum. Şuradan bir hırsız gidiyor. Onu tut, hapse tık. Hırsız dükkânı yağma etmedi. Dükkâncı bana kibritle gaz yağı virmedi. Kibritle gaz yağı ormanı yakmadı. Orman bana sopa vermedi. Sopa köpeği dövmedi. Köpek danayı ısırmadı. Dana hendekten atlamadı.

Bekçi Ayşe nineye yan yan bakmış. Sonra başını sallaya sallaya demiş ki:

— Benim neme lâzım a kadın. Ben hırsızın bir şey çaldığını görmedim. Ayşe nine bekçinin de meram anlamadığını görünce yoluna devam etmiş. Nihayet karşısına birisi daha çıkmış. Ona da sormuş:

— Sen kimsin

— Ben subaşıyım.

— İyi olacak hastanın ayağına hekim gelir derler, aman ne doğru, ben de seni arıyordum. Şu bekçiyi terbiye et. O hırsızı tutmadı. Hırsiz dükkânı soymadı. Dükkâncı bana gazyağile kibrit vermedi. Gazyağile kibrit ormanı yakmadı. Orman bana sopa vermedi. Sopa köpeği dövmedi. Köpek danayı ısırmadı. Dana hendeği atlamadı.

Subaşı bunları işidince kızmış, Ayşe nineyi terslemiş:

— Benim neme lâzım a ihtiyar. Ben bekçinin bir kabahatini görmedim.

Ayşe nine bakmış ki olacak gibi değil, kime gitse söz anlatamıyor. Bari demiş, memleketin hâkimine kadar çıkayım, derdimi ona anlatayım. Söyliyeceklerini iyice düşünüp taşındıktan, kendine çeki düzen verdikten sonra hâkimin huzuruna çıkmış, ona da başlamış anlatmağa:

— Oğlum ben pazardan bir inek aldım. Bu ineği önüme katıp köyüme giderken yol üstünde bir hendek gördük. İneğe hendeği atla dedim, atlamadı. Baktım orada bir köpek var, köpeğe şu ineği ısırda hendeği atlasın dedim, ısırmadı. Bir sopa bulup köpeği dövmeği düşündüm. Ormancı sopa vermedi. Ormanı yakmak istedim. Bakkal kibritle gaz yağı vermedi O sırada bir hırsıza rastladım. Hırsıza bakkal dükkânını yağma ettirmek istedim, yapmadı. Gözüme bekçi ilişti. Yalvardım, yakardım o da hırsızı tutmadı. Nihayet subaşıya baş vurdum. O da beni başından savdı, bekçiyi terbiye etmedi. Şimdi sana geldim, işte halimi arz ediyorum. Benim derdime bir çare bul da şu ineği hendekten atlatayım, köye götürüp sapana koşayım.

Hâkim, elini şakağına dayayıp gözlerile Ayşe nineyi bir süzdükten sonra:

— Haydi oradan, demiş, bu söylediklerinden bana ne, kime istersen ona git.

Bunun üzerine Ayşe nine hiddetlenmiş, iki elini açmış:

— Ey Ezrail nerdesın, gel, şu hâkimin canını al, diye beddua başlar başlamaz Ezrail çıka gelmiş, hâkimin karşısına dikilmiş. Hâkim, Ezraili görünce işin şaka kaldırmıyacağını anlamış. Derhal suba-

şıyı azletmek istemiş. Subaşı azledileceğini işitir işitmez bekçiyi cezalandırmağa razı olmuş. Bekçi cezalanacağını haber alınca hırsızı tutmak için aranmağa başlamış. Hırsız, yakayı elevereceğini hissedince, hemen köye gelmiş, bakkalın dükkânını yağmaya başlamış. Bunu gören bakkal, dükkânını yağmadan kurtarmak için gaz yağile kibrit vermiş. Ayşenine gaz yağıle kibriti alınca doğru ormana koşmuş. Ormancı Ayşe nineyi görünce sormuş:

— Böyle telâş içinde nereye?

— Ormanı yakmağa.

— Yazık koca ormandan ne istersin.

— Bir sopa isterim.

— O halde ben sana sopa vereyim, sen de ormanı yakmaktan vazgeç.

Ayşe nine sopayı alınca köpeğin üzerine yürümüş. Köpek dayak yiyeceğini anlar anlamaz danayı ısırmağa koşmuş. Danada köpeğin geldiğini görünce tehlikeyi anlamış, dört nala kalkmış, hendeği atlamış. Bu suretle muradına eren Ayşe nine onu gene önüne katmış, köyüne doğru yola düzülmüş. Köye varınca ihtiyar kadın danayı yıkamış, temizlemiş. O sırada oğlu mektepten gelmiş:

— Anne ne o demiş, dana mı aldın?

Ayşe nine burnundan soluyarak cevap vermiş:

—Çekil oradan, kafamı kızdırma,başıma neler geldi biliyormusun, yalnız dana mı aldın diye soruyorsun.

Böyle bağırdıktan sonra oturup oğluna başından geçenleri birer birer anlatmış. Sonra birden bire haykırmış:

— Ne duruyorsun oğul, danayı alıp ahıra götürmek yok mu? Onlara masal, bizlere sağlık, onlara kömür bizlere ömür, gökten düştü üç elma, biri benim, biri bu masalı söyliyenin, biri de dinleyenin.

* * *

ÇUBUKÇU KIZI

Bir varmış bir yokmuş, evel zaman içinde kalbur saman içinde bir bey varmış. Bu beyin bir çubukcusu varmış. Çubukcunun adı Hasan ağa imiş. Bir gün bey Hasan ağayı yanına çağırmı:

— Has altın, has gümüş, has bakır nedir?

Diye sormuş. Hasan ağa düşünmüş, bu suale bir türlü cevap bulamamış. Bunun üzerine beyden kırk gün müsaade istemiş:

— Beyim, sorgun ne zorlu sorgu imiş. Bir türlü cevap edemiyorum. Bana kırk gün müsaade ver, düşüneyim, sorayım, anlıyayım. Sana kırk gün sonra istediğin cevabı veririm.

Bey Hasan ağanın kırk gün düşünmesine razı olmuş. Hasan ağa hemen evine gelmiş. Başını iki elinin arasına alarak düşünmeğe koyolmuş. Bu sırada büyük kızı ya-

ına gelmiş, babasını düşünceye varmış görünce;

— Ne düşünüyorsun baba, demiş.

Hasan ağa:

— Nasıl düşünmeyeyim kızım, bir derdim var ki böylesine kimse rastlamamıştır. O derde derman düşünüyorum.

Kız:

— Nasıl dertmiş o, söyle bakalım, biz de çaresini arayalım.

Hasan ağa:

— Hayır, nafile siz yorulmayın, ona derman bulamazsınız.

Kız ısrar edince Hasan ağa anlatmış:

— Bu gün bey beni yanına çağırdı. Has altın, has gümüş, has bakır nedir, diye sordu. Bunların cevabını bir türlü bulamıyorum. Şimdi beyden kırk gün müsaade aldım. Eğer kırk gün içinde cevap bulamazsam bey beni cellâda verecek.

Kız birdenbire tuhaf olmuş:

— Aman baba, ben de zannettim ki, beyin ağası beni oğluna istedi de nasıl çeyiz vereceğim diye düşünüyorsun.

Bundan sonra ortanca kızı Hasan ağanın yanına gelmiş. O da sormuş:

— Baba ne düşünüyorsun?

Hasan ağa ona da demiş ki:

— Bey beni bu gün huzuruna çağırdı. Has altın, has gümüş, has bakır nedir? dedi. Düşündüm taşındım, beye verecek cevap bulamadım. Kırk gün müsaade aldım. Kırk gün sonra cevap vermezsem bey beni öldürecek.

Kız şaşırmış:

— A, baba düşündüğün işe bak, bu da halledilmiyecek şey mi? Ben beni beyin hocasının oğlu istedi de ne gibi çeyiz vereceğini düşünüyorsun zannettim.

Bu sırada Hasan ağanın küçük kızı babasının yanına girmiş. Hasan ağayı kaşları çatılmış, düşünceli bir halde görünce:

— Babacığım sana ne oldu, niçin böyle kaşların çatık, gözlerin dalgın, zihnin meşgul, bir düşüncen mi var?

— Sorma kızım, ablaların da geldi, onlar da böyle söylediler, derdimi anlattım, bir çare bulamadılar. Tabiî sen de onlar gibi bana deva bulamıyacaksın.

— Olsun, bir kere derdin nedir anlayım babacığım. Aklım yettiği kadar ben de bir şeyler düşünür, sana yardım etmeğe çalışırım.

Hasan ağa kızının ısrarı üzerine başından geçenleri anlatmış, büyük kızıyle ortanca kızına söyledik-lerini tekrar etmiş. Küçük kız gülerek babasının başını okşamış:

— Hele düşündüğün şeye bak babacığım, Buna cevap vermek o kadar zor değil, sen hemen bugün beye git, de ki «Efendim sorğularınızın cevapları hazır. Emrederseniz arzedeyim.» Eğer bey söyle derse, o zaman has altın siz, has gümüş ağalarınız, hocalarınız, has bakır da biz kullarınızdır» dersin.

Hasan ağa küçük kızının bu

sözlerini işidince sevinmiş, derhal evinden dışarı fırlayıp doğruca beyin yanına gitmiş:

— Efendimiz sorğularınızın cevaplarını hazırladım, emrederseniz arzedeyim.

— Söyle bakalım çubukçu başı, ne diyeceksin anlayım.

— Efendim, has altın siz, has gümüş ağalarınız, hocalarınız, has bakır da biz kullarınızdır.

Bu cevap beyin pek hoşuna gitmiş. Fakat aynı zamanda bu zarif cevabı çubukçu Hasan ağanın bulduğuna pek inanmamış:

— Peki Hasan ağa güzel bulmuşsun, amma bunları senin aklına kim getirdi aceba ?

Hasan ağa saf, temiz, doğru bir adammış. Bu cevabı kızından öğrendiğini saklamamış :

— Küçük kızımdan öğrendim bu cevabı beyim, demiş.

— O halde o kıza benden selâm söyle. Kız oğlan kız olduğu halde dokuz aylık gebe olarak huzuruma çıksın.

Hasan ağa, beyden bu emri alınca tekrar evine dönmüş. Küçük kız babasını görünce ne yaptığını anlamak için hemen yanına koşmuş:

Baba ne yaptın ?

— Ne yapacağım, dediğin cevabı söyledik.

— Bey hoşlandı mı ?

—Höşlandı amma, başımız yeni bir derde çattı.

— Ne oldu ?

— Ne olacak, bey sana selâm söyledi. Kız oğlan kız olduğu halde dokuz aylık gebe olarak huzuruma gelsin, dedi.

— A, babacığım, bunda zorluk var mı, bunlar yemek yemekten, su içmekten daha kolay şeyler. Sen üzülme, ben bunun da yarın sabah çaresini bulurum.

Ertesi sabah olmuş.Kız erkenden kalkmış, güzelce hazırlanmış.Yanına iki kız kardaşile bir de gebe kadın almış.Doğru beyin konağına gitmişler. Geldiklerini beye haber verdirirler. Bey bunları huzuruna çağırmış.Gebe kadın baş tarafta olmak üzere beyin önünde sıralanmışlar. Bey evvela gebe kadına sormuş :

— Sen neye aş yeriyorsun ?

— Kaz ile hindi etine.

— Büyük kıza dönmüş :

— Sen ?

— Ben de ördek ile tavuk etine.

Bey ortancaya yüzünü çevirmiş:

— Ya sen ?

— Kuş eti ile horoz etine.

Sıra küçük kıza gelmiş Bey sualini ona da tekrarlayınca küçük kız:

— Ben karada balığa, suda tereye, cevabını vermiş. Bey yerinden kımıldamış :

— Karada balık, suda tere olur mu ?

— Kız oğlan kız dokuz aylık gebe olursa karada balık, suda tere de olur.

Bundan sonra beyin iznile huzurdan çıkmışlar. Bey çubukcusu Hasan ağayı çağırmış, Hasan ağaya demiş ki :

— Allahın emrile, peygamberin kavlile küçük kızını bana ver.

— Aman efendimiz, benim kızım size karı olmağa layık değildir.

— Zarar yok, ben layık olmasa da istiyorum.

Bunun üzerine beyin annesi, Hasan ağanın kızına görücü gitmiş. Küçük kız beyin annesini hürmetle karşılamış oturmuşlar. Beyin annesi küçük kıza sormuş :

— Büyük ablan nereye gitti?

— Birleri iki etmeğe.

— Küçük ablan nereye gitti?

— Çirkinleri güzel etmeğe.

— Sen ne pişiriyorsun.

— Beş aşağı, beş yukarı.

Beyin annesi bu cevaplardan bir şey anlamamış. Konağa dönmüş. Bey annesinin yanına gelmiş, derki:

— Kızı nasıl buldunuz?

— Aman oğlum ben onun sözlerinden bir şey anlamadım. Galiba o kız deli.

— Yapma anneciğim.

— Evet oğlum. Sorduklarıma öyle cevaplar verdi ki deli olduğuna hükmetmekten başka çare kalmadı; diyerek aldığı cevapları, işittiği sözleri olduğu gibi anlatmış. Bey o zaman :

— Bunda anlamıyacak ne var, büyük ablası için iyilik etmeğe, küçük ablası için gelin başı yapmağa gitti demek istemiş, kendisinin de bakla pişirdiğini söylemiş.

Akşam Hasan ağa evine dönmüş, kızına :

— Bey seninle evlenmek istiyor.

— Pek âlâ, beye selâm söyle, otuz deve yükü altın yollarsa kendisile evlenirim.

— Aman kızım bu söz beye nasıl söylenir.

— O halde bende beye varmam.

Hasan ağa ertesi gün çaresiz beye kızının istediğini söylemiş. Bey hemen otuz deve altının gönderilmesini emretmiş. Altınlar develere yüklenmiş. Develer katar yapılmış, yola çıkarılmış. Deveci develeri çekip giderken aklına geleni kendi kendine mırıldanmış :

— Bu kız hem beye varıyor, hem de otuz deve yükü altın alıyor. Bir deve yükü altın eksik alırsa ona bir şey olmaz, ama bir deve yüküaltını kendi evime bırakırsam ben zengin olurum.

Bu düşünce üzerine deveci bir deve yükü altını kendi evine bırakmış. Yirmi dokuz deve yükü altını da Hasan ağanın evine getirmiş, kıza demiş ki:

— Beyin selâmı var, emanetleri gönderdi.

Bunun üzerine develer içeri çekilmiş, yükleri indirilmiş. Kız bakmış ki otuz deve yükü altın geleceği yerde yirmi dokuz yük altın gelmiş. O zaman deveciye demiş ki :

— Sende beye selâm söyle, bütün müslümanlar sene de otuz gün oruç tuttukları halde kendisi ne için yirmi dokuz gün tutuyor?

Deveci kızın evinden dönmüş, beyin konağına gelmiş. Beye :

— Emanetleri götürdüm. Fakat Hasan ağanın kızı bunları kabul etmedi. Herkes senede otuz gün oruç tuttuğu halde bey niçin yirmi dokuz gün tutuyor, dememi söyledi ve size selâm yolladı. Bey gülmüş sonra deveciye :

— Senin boynunu vurdururum, evine götürdüğün altınları hemen şimdi Hasan ağanın kızına teslim et.

Deveci kendi evine bıraktığı altınları da Hasan ağanın evine götürmüş. Kız istediği altınların bu defa tamam olduğunu görmüş: Deveciye şunları söylemiş :

— Beye selam söyle' artık düğüe tedarikine başlasınlar.

Devecinin bu haberi getirmesi üzerine derhal düğün hazırlığına başlamış, hazırlık bitince kırk gün kırk gece düğün yapılmış, çubukcu Hasan ağanın kızı ile Bey evlenmişler. Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine.

* * *

ERKEKTEN DOĞAN ÇOCUK

Evvel zamanda kalbur samanda bir karı koca varmış. Bunlar uzun müddet beraber yaşadıkları halde hiç çocukları dünyaya gelmemiş. Bir gün kadın kocasından habersiz ebeye gitmiş ve bir çocuk doğurmak için ilâç yapmasını rica etmiş. Ebe bir bal kabağını bir takım ilâçlarla muamele ettikten sonra kadına bunu öğle ve akşam yemeklerinde yemesini söylemiş. Akşam kadın bu ilâcı alarak evine getirmiş ve dolaba koymuş. Ertesi gün öğle yemeğinde işinden dönen kocası karısını bulamamış, komşular bir iş için çarşıya gittiğini söylemişler. Yiyecek birşey aramak maksadile dolaba yaklaşmış. Aksi gibi o gün dolapta bir şey yokmuş, gözüne bir tabak içinde bu kabak ilişmiş, hemen oturup bunu kemali afiyetle yedikten sonra işine gitmiş. Akşam geç gelen kocasına karısı:

— Herif ne yaptın demiş, benim kabağı hep sen yemişsin.

— Ne olacek karı, kabak buldum yedim, sen yemişsin ben yemişim, ne zararı var.

— Onu bana ebe çocuk doğurmak için vermişti, o ilâç ayul!

Bu mesele unutulmuş, aradan aylar geçmiş, kabağı yediği günden itibaren sekizinci aya doğru erkeğin karnında bir şişkinlik, bir fevkalâdelik görünmiye başlamış. İşine gittikçe arkadaşları kendisine geçmiş olsun diyorlarmış. Bu sözlerin alay olduğunu hisseden adam kimisine alınmıyarak güler ve mukabele etmezmiş, kimisine de eyvallah demekle geçermiş. Artık iş o raddeye gelmiş ki işe gidememeğe başlamış ve loğusa yatağına serilmiş. Dokuz ay on günde yusyuvarlak kabak bir kız doğurmuş. Bu kabak kızı görmek için akın akın misafirler gelmeğe başlamış. Aradan seneler geçmiş, bu kabak kız büyümüş. On altı yaşına girmiş. Bir gün şehrin içinde tellâl bağırmağa başlamış: Kimin kızı varsa bugün meydana göndersin, şehzade evlenmek için kız seçecek.

Kabak annesine demiş ki,Ben de şehzadeyi görmek için gideceğim.

Annesi:

— Haydi miskin kabak demiş, ne elin var, ne ayağın, şehzade senin nereni beğenecek.

— Olsun anne, ben yalnız görmek için gideceğim.

Annesinden izin alarak tekerlene tekerlene kızların bir daire teşkil ettiği meydanlığa gitmiş ve tam ortaya yuvarlanmış, orada durmuş. Şehzade pencereden bakmış bakmış hiçbir kızı beğenmemiş, ortada kabağı görmüş, koşarak aşağı inmiş, onu alarak yukarı çıkmış, kızların dağılmalarını, yalnız kabağı beğendiğini ilân etmiş. Şehzadenin anası bu kabağa içerlemiş:

— İlahi oğlum demiş, buldun, buldunda bu kabağı mı buldun?

Şahzade:

— Ne yapayım anneciğim, gönül kimi severse güzel odur.

Her gün bu kabak köşede oturur, yiyeceği, içeceği ayağına gelirmiş. Yine böyle günler geçmiş. Bir gün vezirin oglıla gayet güzel bir kızı evlendiriyorlarmış.

Şehzadenin annesı düğün için hazırlık yaparken tırnaklarını kesiyormuş, kabak kız yuvarlanarak gelmiş:

— Anne anne, makası bana da ver, ben de tırnaklarımı keseyim.

Annesi

— Haydi oradan kabak dimiş, ne elin var, ne ayağın, hangi tırnaklarını keseceksin?

Kaynanası makası vermemiş. Bir az sonra süslenen hanım, arabasına kurularak düğün evine gitmiş. Arkasından kabak yuvarlanmış ve silkinerek genç ve dünya güzeli bir kız meydana çıkmış, kabuklarını alıp bir kenara saklamış. Ellerini çırpınca karşısına bir dudağıyerde bir dudağı gökde bir arap dikilmiş:

— Dile benden ne dilersın, demiş.

Kız :

—Bu odayı mavi yapacaksın demiş, bana baştan başa mavi bir araba, mavi bir elbise ve mavi elbiseli kızlar ve bir kaç torba da altın getireceksin. Arap gitmiş, bir az sonra tekrar görünmüş, emredilen şeyler hazırlanmış, kız süslendikten sonra arabaya atlamış ve etrafına avuç avuç altınlar saçarak düğün evine doğru yollanmış. Düğün evine ğeldiği zaman kendisini hürmetle karşılamışlar, hemen kaynanasının yanına oturmuş, düğünün sonuna kadar onun yanından ayrılmamış. Kaynanası bu genç ve güzel kızı çok sevmiş ve allahın kendisine böyle hüzel gelin vermediğine yanmış. Düğünün bitmesine bir saat kala güzel kız yerinden kalkmış. Kaynanasına:

—Bana müsaade efendim, demiş.

— Aman efendim, bir saat sonra beraber gideriz.

Kız telâşla :

— Beyim beni bekler efendim, geç kalmayayım. Elinden bu güzel kızı kaçıracağını gören kaynanası adresini istemiş ve hangi mahallede oturuyorsunuz, kimlerdensiniz, diye sormuş. Kız cevaben:

— Makasçılar mahallesinde oturuyoruz ve makasçılardanız demiş.

Kaynanası düşünmüş, düşünmüş, böyle bir mahalle hatırlıyamamış.

Kız:

— Olabilirya efendim demiş, sizin hatırlamadığınız kenar mahallelerden birisi. Kız tekrar o depdebe ve ihtişamla yola düzülmüş, etrafa altınlar saçarak konağa gelmiş. Yine el çırparak arabı çağırmış, odanın rengini eski hale getirmesini, atları, arabaları götürmesini söylemiş, tekrar kabuğunun içine kıvrılarak köşeye büzülmüş. Biraz sonra hanım, ondan bir müddet sonra da şehzade gelmiş. Hanım oğlunu görünce:

— Ah evlâdım demiş, başını dertlere yaktın, ben bugün düğünde öyle güzel bir kız gördüm ki tarif edemem.

Şehzade merakla hangi mahallede oturduklarını sormuş. Annesinden makasçılar mahallesinde oturduklarını, lakaplarının makasçı olduğunu anlamış. Şehzade de böyle bir mahalle hatırlıyamamış ve bunda muhakkak bir sır olduğuna hükmederek sükût etmiş. Bu vaka üzerinden günler geçmiş, bu sefer de diğer birinin oğlu evlenecekmiş, hanımı yine düğüne çağırmışlar, hanım düğün için hazırlanırken saçlarını maşalıyormuş, bunu gören kabak :

— Anne anne, demiş, maşayı verde ben de saçlarımı kıvırayım.

Hanım :

— Haydi oradan kel kabak, ne saçın var, ne başın, hangi saçını kıvıracaksın?

Hanım hazırlanarak arabasına atlamış ve düğün evine gitmiş, arkasından kız yine kabaktan sıyrılmış ve kabağını saklıyarak elçırpmış, bu sefer araba odayı kırmızıya boyamasını ve kırmızı bir araba, kırmızı elbiseler, kırmızı elbiseli hizmetçiler, torbalarla da para getirmesi söylemiş ve yine arabaya kurularak düğün evine yollanmış.Orada da hürmetle karşılanmış. Hanım bu yeni gelen kızı evvelkinden daha güzel bulmuş. Yine yanına oturtmuş, uzun uzun konuşmuşlar. Hangi mahalleden olduğunu ve lakaplarının da ne olduğunu sormuş, maşacılar mahallesinde oturuyorum ve maşacılardanım cevabını oimış. Yine hanım böyle bir mahalle hatırlıyamamış. Kız :

—Olabilirya, demiş, sizin hatırlıyamadığınız kenar ve kimsesiz mahallelerden biridir. Yine düğünün bitmesine bir saat kala gitmek için müsaade istemiş, hanım her ne kadar beraber gitmek için ısrarda bulunmuşsa da kız kabul etmemiş:

—Beyim evde bekler, müsaadem bu kadar efendim, cevabını vermiş. Depdebe ile yola düzülerek etrafına altın saça saça konağa varmış. Konağa girince el çırparak arabı çağırmış, odanın rengini izale etmesini ve eşyaları geri göndermesini emretmiş. Akşam hanım oğluna:

— Ah oğlum bu kabağı aldında başını dertlere yaktın. Bu gün ben düğünde öyle güzel bir kız gördüm ki evvelkinden kat kat güzel. Şehzadeyi merak sarmış, annesine :

— Hangi mahallede oturuyorlar, kimlerdenmiş acaba anne?

— Maşacılar mahallesinde oturuyorlar ve maşacılar lakabile anılıyorlarmış. Şehzade adam akıllı şupeleşnmiş, böyle bir mahalle ve böyle bir sülâle tanımadığını söylemiş, annesinin kalbini kırmamak için:

— Ne yapalım anne demiş, kısmetmiş, gönül kimi severse güzel odur.

Aradan günler geçmiş, bu sefer de hanım diğer bir düğüne gidecekmiş, süslenirken saçlarını tarıyormuş, kabak kız yuvarlanarak gelmiş:

— Anne anne demiş, tarağını verde biraz da ben saçımı tarayım.

kaynanası :

— Haydi oradan kel kabak demiş, ne saçın var ne başın, hangi elinle hangi saçını tarayacaksın. Yine tarağını vermiyerek arabasına

kurulup düğün evine gitmiş. Arkasından kız kabaktan sıyrılarak el çırpmış. Araba odayı yeşile boyamalarını, yeşil elbise, yeşil elbiseli kızlardan hizmetçiler getirmesini ve altınları da unutmamasını emretmiş. Yine arabasına kurularak etrafına altın saça saça düğün evine vasıl olmuş. Bu sefer bütün nazarlar kıza dikilmiş, herkes koşmuş, karşılamışlar, hanım yanına oturmasını rica etmiş, beraber oturmuşlar, bunlar konuşa dursunlar, biz gelelim eve.

Şehzade annesinin hareketlerinden ve kabak kızdan şüpelenmiş. Bu sefer beklemeğe karar vermiş, annesinden tarak istediğini, annesinin vermediğini, annesi gidince kızın silkinip kabaktan çıktığını, el çırpıp arap geldiğini, odayı yeşil yaptığını hep görmüş. Kız elbiseleri giyip süslenince parıl pırıl parlıyormuş, az kalsın kapıyı iterek kıza koşacak, ayaklarına kapanacakmış. Fakat neticeyi anlamak merakı şehzadeyi için için yediğinden bu hareketten vaz geçmiş. Kızın arabaya kurularak ıhtişamla gittiğini görünce hemen odaya koşmuş, kızın arkasından uzun uzun bakmış, arabanın kayb olduğunu görünce pencereden ayrılmış, kabağı olduğu yerde bularak parçalamış, akşam olmasını sabırsızlıkla beklemeğe başlamış. Şehzade akşamı sabırsızlıkla beklerken düğün evinde hanım kızı yine yanına oturtmuş ve mahallesini, lakabını sormuş:

Kız, tarakçılar mahallesinde oturduğunu ve tarakçılardan olduğunu söylemiş, hanım yine böyle bir mahalle olduğunu hatırlıyamamış, kız :

— Olabilirya efendim demiş, sizin hatırlıyamadığınız âdi, fakir mahallelerden biridir. Bir saat evvel müsaade alarak arabaya kurulmuş, konağa gelmiş, arabı çağırarak bütün tezyinatı bozdurmuş, kabağını saklı olduğu yerden almak için gittiği zaman bulamamış.

Onun için ay kabağım, ay kabağım diye dönmeğe başlamış, yüklükte olan şehzade meydana çıkarak kabağınız burada efendim demiş. Kız şaşırarak sarman dolan olmuşlar.

Kız, fakat kabağımı kırmasaydınız iyi ederdiniz demiş, ben çoktan bu kabaktan çıkacaktım, fakat annem beni hakir görüyor, haydi oradan kel kabak kel kabak diyordu. Bunun için çıkmıyordum demiş. Biraz sonra hanım gelince kız saklanmış.

Hanım odadan girer girmez yine eski nakaratına başlamış :

—Ah evlâdım, bu kabağı aldında başını ateşlere yaktın, ben bugün öyle bir dünya güzeli gördüm ki demiş. Şehzade hangi mahalleden olduğunu surunca tarakçılar mahallesinden ve lakabı tarakçılar olduğunu söylemiş. Şehzade hemen yüklüğü açarak anne gördüğün kız bu mu demiş, hanım gelinini tanımış, sarman dolan olmuşlar.

O günden itibaren düğün tedarikâtına başlanarak herkese parmak ısırtacak surette kırk gün kırk gece düğün yapmışlar.

Onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine.

***